BAL
P-61

Anul XIII. **Februarie 1923.** **Nr. 2.**

REVISTA TEOLOGICĂ

ORGAN PENTRU ȘTIINȚA ȘI VIEAȚA BISERICEASCĂ.

— APARE ODATĂ PE LUNĂ —

SUB PATRONAGIUL

I. P. S. SALE ARHIEPISCOP ȘI MITROPOLIT **NICOLAE.**

REDACTATĂ DE UN COMITET.

CUPRINSUL:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA: SIBIIU, STR. MITROPOLIEI Nr. 32.

SIBIIU. — 1923.

TIPARUL TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE.

Colaboratorii „Revistei Teologice":

Arhim. I. Scriban, (Bucureşti); *Dr. I. Mihălcescu,* prof. la facultatea teologică (Bucureşti); *Dim. I. Cornilescu,* (Bucureşti); *Greg. Pletosu,* protopresb. (Bistriţa); *Dr. G. Popovici,* protopresb. (Lugoj); *Dr. I. Stroia,* protopresb. (Sibiiu); *I. Teculescu,* protopresb. (Alba-Iulia); *V. Gan,* prot. (Offenbaia); *Dr. I. Lupaş,* profesor universitar (Cluj); Preot *Gr. Cristescu,* paroh (Craiova); *Al. Muntean,* protopresbiter (Tileagd); *Dr. Gh. Proca,* asesor consistorial (Sibiiu); *Dr. Gh. Ciuhandu,* asesor consistorial (Arad); *Lucian Triteanu,* asesor consistorial (Sibiiu); *Dr. A. Crăciunescu,* profesor sem. (Sibiiu); *Dr. S. Dragomir,* profesor universitar (Cluj); *I. Beleuţă,* prof. sem. (Sibiiu); *Dr. D. Borcea,* protopop (Sălişte); *Petru E. Papp,* protopop (Beiuş); *Dr. Vasile Lazarescu,* profesor sem. (Sibiiu); *A. Popoviciu,* prof. (Sibiiu); *Tr. Scorobeţiu,* asesor consistorial (Sibiiu); Preot. *P. Moruşca,* dir. stat. (Sibiiu); *Iosif Trifa,* preot (Sibiiu); *Gh. Maior,* profesor de relig. (Sibiiu); Diacon *Dr. Gheorghe Comşa* (Bucureşti); *Aurel Papp,* preot (Socodor); *I. Popa,* preot (Sălişte); *E. Cioran,* preot (Răşinari) ş. a.

„REVISTA TEOLOGICĂ"

BCU Cluj / Central University Library Cluj

:: :: Apare o dată pe lună :: ::

Abonamentul pe an e: 50 Lei.

Manuscrisele şi toată corespondenţa, să se trimită pe adresa: Prof. NICOLAE COLAN, Institutul teologic «Andreian» Sibiiu.

De pe anul I. (1907) se poate căpătă colecţia afară de Nr. 1, 3, 4, şi 5.
De pe anul II. (1908) se pot căpătă Nr. 1, 9-10, 11 şi 12.
De pe anul III. (1909) se pot căpătă Nr. 1, 2, 8 şi 9.
De pe anul IV. (1910) se poate căpătă colecţia întreagă.
De pe anul V. (1911) se poate căpătă colecţia întreagă.
De pe anul VI. (1912) se poate căpătă colecţia afară de Nr. 14-17.
De pe anul VII. (1913) se poate căpătă afară de Nr. 5, 6 şi 7.
De pe anul VIII. (1914) se poate căpătă colecţia afară de Nr. 3, 4, 5 şi 6.
De pe anul IX. (1915) se poate căpătă colecţia afară de Nr. 5-8.
De pe anul X. (1916) se poate căpătă colecţia afară de Nr. 4-6.
De pe anul XI. (1921) se poate căpătă colecţia afară de Nr. 1-3.
De pe anul XII. (1922) se poate căpătă colecţia întreagă.

Colecţiile de pe anii 1907—1910 costă câte 16 Lei, de pe anii 1911—1916 câte 20 Lei, iar de pe anii 1921 şi 1922 câte 50 Lei.

Numărul festiv „Andreiu Şaguna" se vinde cu preţul de 2 Lei.

La comande să se adaogă şi porto postal.

Anul XIII. Februarie 1923. Nr. 2.

REVISTA TEOLOGICĂ

= organ pentru ştiinţa şi vieaţa bisericească. =

Abonamentul: Pe un an 50 Lei. Pe o jumătate de an 25 Lei.
Un număr 6 Lei.

Biserica ortodoxă în noua constituţie.

Plenul corpurilor legiuitoare va luà în dezbatere nu peste mult proiectul de constituţie, prin care se vor aşezà temeliile nouă ale vieţii de stat în România întregită.

Fiind în măsură să cunoaştem acum acest proiect, suntem datori să-l supunem unei examinări principiare, pentru a ne fixà atitudinea faţă de articolul referitor la regimul cultelor şi în special la Biserica ortodoxă română.

Suntem datori să ne fixăm această atitudine cu atât mai mult, cu cât felul în care se va legiferà raportul Bisericii ortodoxe faţă de Stat şi faţă de celelalte culte din România mare va determinà în măsură covârşitoare însăşi evoluţia instituţiilor noastre bisericeşti şi naţionale.

Până la realizarea unităţii noastre politice, Biserica ortodoxă română din diferitele provincii a avut o soarte deosebită, soarte, fireşte, în funcţie de libertăţile pe cari i le-a acordat legea diferitelor state, în cuprinsul cărora a trăit. Pentru viitor aceste libertăţi trebuesc lărgite, pentruca Biserica lui Hristos să-şi poată îndeplini nestingherită misiunea ce i s'a încredinţat de către divinul ei întemeietor.

E îndeobşte cunoscut, că autonomia unei instituţii promovează interesele acesteia. Cum însă interesele Bi-

*sericii nu pot fi potrivnice Statului — în concepţia lui ideală. — Statul nu poate aveà scrupule de ordin superior împotriva acestei autonomii. Se pare că ceice au alcătuit noul proiect de constituţie au ajuns, după lungi frământări, la aceeaş convingere fericită, care a inspirat următorul alineat din Art. 23: «O lege specială va statornicì principiile fundamentale şi modalitatea după care Biserica îşi va regulamentà, conduce şi administrà, **prin organele sale proprii** şi sub controlul Statului, chestiunile sale religioase, culturale, fundaţionale şi epitropeşti».*

*Adevărat, că interpretarea **nemeşteşugită** a acestui alineat nu va puteà refuzà autonomia Bisericei. Totuşi, deoarece prevederile Constituţiei trebue să esceleze prin claritate şi preciziune, e neapărat de lipsă să se întroducă în noua constituţie un alineat, care să exprime, fără perifraze, această **autonomie**. Asigurându-i-se Bisericii o cât mai largă libertate de acţiune, i se va impune, implicit şi complecta responsabilitate. In felul acesta salvgardarea intereselor superioare ale Statului e în afară de orice discuţie.*

De altfel istoria ne dovedeşte îndeajuns, că Biserica ortodoxă niciodată n'a urmărit idealuri de supremaţie lumească faţă de Stat. Această constatare explică şi faptul că clericalismul, în accepţiunea occidentală a cuvântului, a fost şi este o noţiune străină de preocupările Bisericii răsăritene. Dacă totuşi legăturile Bisericii ortodoxe cu Statul a avut vre-o influinţă asupra acestuia, ea nu s'a putut manifestà decât în direcţia spiritualizării lui, în sensul evangheliei lui Isus. Iar această influenţă — Biserica vie e datoare s'o exercite asupra tuturor manifestărilor de vieaţă publică şi privată. Altfel şi-ar negà — deşì în mod tacit — dreptul propriei sale existenţe.

Mai mult decât problema autonomiei, s'a discutat, în presă ca şi în ultimul congres preoţesc, chestiunea raportului dintre Biserica ortodoxă română şi Stat — faţă de celelalte culte din ţară. Pentru precizarea acestui raport s'au vânturat mai multe formule, dintre cari cele mai cunoscute sunt următoarele patru: «Biserica orto-

doxă are întâietate în Stat», «este Biserica de Stat», «Biserica națională» și «Biserica dominantă». Nici una din aceste formule n'a putut împăcà pe străini — și mai puțin pe frații noștri uniți.

Numirea «Biserică de Stat» ni se pare improprie deși în alte părți a fost și este încă în uz. Cât despre celelalte trei numiri, ele sunt aproape sinonime, așà că la urma urmelor totul se reduce la felul cum înțelege cineva să le interpreteze. Dar tocmai acì e buba. Unii reprezentanți ai bisericilor străine nu pot da acestor cuvinte decât semnificația medievală cu care s'au obicinuit. Biserica papistă de exemplu, nu cunoaște din propria sa experiență decât o «întâietate» și «dominanță» care implică privilegii materiale și subjugarea celorlalte confesiuni.

Noi — dimpotrivă — nu râvnim decât la o întâietate de ordin moral, întâietate pe care cu drept cuvânt și-o revendică majoritatea covârșitoare a cetățenilor ortodocși din România întregită.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Această întâietate va trebuì fixată într'o formă oarecare și în noua constituție, dacă actuala «adunare constituantă» nu vrea să nesocotească jertfele aduse de Biserica ortodoxă neamului românesc și ține să menajeze susceptibilitatea inocentă a celor treisprezece milioane de creștini ortodocși din cuprinsul Statului român.

*De aceea credem că cea mai echitabilă soluție ar fi adoptarea formulei: **„Biserica ortodoxă română este Biserica națională a Statului"**.*

Credința noastră nu izvorește decât din grija de a da Statului un caracter creștin. Cum însă creștinismul în manifestarea lui practică în chip fatal trebue să primească un caracter confesional, acesta nu poate fi decât caracterul confesiunii pe care o mărturisește majoritatea covârșitoare a cetățenilor Statului.

Dar mai este ceva. Biserica ortodoxă vine cu o veche și temeinică tradiție de jertfe aduse în serviciul neamului și al Țării. Ea a fost în trecut factorul cel mai hotărâtor

al solidarității noastre naționale și politice. A-l distruge, și a-l nesocoti, pentru viitor — ar fi o crimă: și națională și politică. Vor actualii noștri bărbați de stat să ia asupra lor paternitatea acestei crime, iar frații noștri uniți complicitatea la urzirea ei? Nu îndrăznim a o crede.

*Iată deci temeiul, pentru care cerem — în interesul suprem al Statului — întroducerea în constituție, a formulei de mai sus, în opoziție cu cei ce cheltuiesc atâta zel și atâta meșteșug de argumentare pentru apărarea ideii de **interconfesionalizare** a Statului.*

*Comisia de redactare a proiectului de constituție a adoptat formula dintâi dintre cele amintite de noi în acest articol. De bunăseamă pentru a înlătură orice umbră de contradicție între alineatul care acordă Bisericii ortodoxe «întâietate» și alineatul care «garantează tuturor cultelor deopotrivă libertate și **protecțiune**». Proiectul merge chiar prea departe cu delicatețea prevederilor sale față de cultele minoritare, întroducând în textul constituției o motivare care reduce «întâietatea» Bisericii ortodoxe la un simplu «privilegiu» protocolar. O temeinică, nu superficială motivare ar fi putut aveà loc cel mult în expunerile raportorului proiectului, dar nici decum în textul Constituției.*

*Cu tot escesul de dreptate pe care-l tradează noul proiect de constituție prin precizarea categorică a regimului cultelor, se găsesc totuși oameni cari sub obsesia «absoluției parității confesionale» nu văd în noua situație constituțională decât perspectiva unei subjugări a confesiunilor minoritare. In această privință scrupulele «Unirii» unite — întrec orice margini. Ea nu cere nici mai mult nici mai puțin decât «egală îndreptățire» și «deplină paritate confesională». Ca și când «**deopotriva libertate și protecțiune**» înscrisă în textul constituției ar însemnà cu totul altceva!*

De fapt nici măcar vocabularul formulei recomandate de oficiosul dela Blaj nu e mai «latinesc» decât cel

întrebuinţat de alcătuitorii articolului 23 din noua constituţie — afară doar de cuvântul «deopotrivă», care fiind de origine slavă, tradează în chip fatal un colorit «bizantin».

Ba mai mult, acelaş oficios are imprudenţa să vorbească de perspectiva unei situaţii privilegiate ce i s'ar creià Bisericii ortodoxe prin noua constituţie. Faţă de trecutul maşter, fireşte, dreptatea de azi pare un privilegiu. Povestea însă e prea lungă pentru a o spune la locul acesta.

Dacă redactorii «Unirii» se simt obsedaţi de ideia desăvârşitei parităţi confesionale şi de teama privilegiilor, dece nu ating măcar în treacăt, între altele, de pildă, chestiunea «patronatelor»? Probabil, fiindcă nu se face să vorbeşti de funie — în casa spânzuratului.

*

Din expunerile noastre de până aici se cristalizează în chip firesc singura modalitate justă, care va trebuì să soluţioneze echitabil problema constituţională a raportului dintre Biserică şi Stat. Această modalitate indică două postulate ireductibile:

1. Păstrarea şi întinderea autonomiei asupra Bisericii din întreg cuprinsul ţării. Asta, pentru ca Biserica — în propriul său interes — să-şi poată îndeplinì chemarea, prin libera chivernisire a rosturilor sale; şi pentruca — în interesul Statului — să-şi poată lua asupra sa toată răspunderea operei pe care-o săvârşeşte.

2. Păstrarea vechiului caracter ortodox al Statului, care caracter ne-a închegat în trecut blocul solidarităţii noastre naţionale şi care ne va garanta, în mare măsură, şi pentru viitor această solidaritate.

N. Colan.

Studiul pastoralei în biserica românească.

SECŢIUNEA III.

XXII.

(Urmare).

Duhul de urzire nouă.

Cu cele scrise până acì în secţiunea II, cred că cititorul s'a putut încredinţà cât de bogată şi înfloritoare este munca creştinească pastorală pentru a răspunde nevoilor de azi şi cum, împinşi de aceste nevoi, slujitorii lui Isus Hristos au ajuns să întocmească un câmp de lucru cu totul nou, pe care vremurile de mai nainte nu l-au cunoscut. Fără îndoială că cineva priveşte cu uimire la atâtea şi atâtea aşezăminte impunătoare, izvorâte numai din voinţa puternică de a găsì căi nouă pentru a slujì lui Hristos potrivit trebuinţelor de azi. Cu aceasta este deplin lămurit că Pastorala din ziua de azi îţi cere altfel de lucru decât cel care ni se tot spune în şcoală la studiul Pastoralei după un tipar vechi şi cunoscut, dar care nu mai răspunde trebuinţelor de azi. Ea îţi dă doar nişte rândueli generale, care nu merg deadreptul să dreagă ce e stricat şi nu-ţi dau chipul adevărat de a încleştà prin iubire inima omului.

Dar cu toate câte am înşirat acì, ele nu sunt decât o parte din câte se fac în cuprinsul Nouăi Pastorale şi pe care nici un tratat nu le va puteà cuprinde în întregime. Căci culmea ei cea mai înaltă este că ea nu numai înfiinţează aşezăminte care-ţi câştigă inima şi te umplu de respect, ci că plăsmuieşte un nou tipar sufletesc, chipurile de preoţi născocitori, cari totdeauna caută tot alte şi alte mijloace de a slujì în Noua Pastorală. Fără a se oprì vreodată, ei totdeauna găsesc căi nouă, pentrucă vieaţa îţi deschide tot alte şi alte chipuri de lucru, la fiecare pas. Deci culmea Nouăi Pastorale este că ea zămisleşte un duh nou, în stare a plăsmuì activităţi proaspete şi aşezăminte proaspete, pentru orice împrejurare nouă. Ea aduce spiritul de iniţiativă şi de a

croì lucruri nouă. Aceasta este partea cea mai frumoasă a ei şi cea mai vrednică de admirat, fiindcă ai a face cu actul măreţ care se numeşte puterea creatoare. Da, mărirea Nouăi Pastorale este că ea zămisleşte tiparuri nouă de lucru, după inspiraţiunea nemijlocită a sufletului plin de chemările vremii de azi.

De aceia noi am putut vorbì de atmosfera Nouăi Pastorale, de care am vorbit în secţiunea II, pentrucă, în adevăr, în ea avem a face cu o stare care te câştigă, te imboldeşte, te sileşte să iai poziţiune nouă către probleme, să aduci deslegări cari nu s'au mai adus, să ai mişcarea spontanee pentru clipa nouă care ţi-se înfăţişează şi pe care o deslegi cu mult mai bine, după croiala ta personală, nu numai decât cu tiparuri citite în cărţi.

Deci Noua Pastorală va aveà pentru noi efectul de a face din noi fiinţe mai spontanee şi mai originale. Valoarea personală a preotului se va simţì şi va creşte mult prin acest duh de iniţiativă, de imbold, şi de neastâmpăr pentru Domnul, care-l va cuprinde.

Ce bine îmi slujeşte mie, în această privinţă în o pildă pe care a dat-o însuşi I. P. S. *Mitropolit Nicolae* dela Sibiiu. Ca bărbat trăit în ideile acestei Noi Pastorale şi în priveliştea faptelor săvârşite din imboldul ei, nu i-a fost greu, la clipa priincioasă, să îndeplinească fapta care trebuià şi pe care n'a învăţat-o din cărţi. Ea a fost plămădită însă de spiritul de iniţiativă izvodit de Pastorală văzută din această lature şi a făcut într'o împrejurare gestul care trebuià şi care nu se ştie. Să-l povestesc eu aici, fiindcă este o frumoasă zugrăvitură despre cele ce scriu.

Erà astăvară la Tekirghiol. Mitropolitul se dusese acolo pentru sănătate. Nu ştià de mai nainte că la un colţ al lacului era o colonie de ostaşi, cu un medic-colonel în frunte, care-şi căutau şi ei de sănătate. Dar venit acolo, a aflat de ei şi a văzut că sunt bieţi soldaţi cari petrec săptămâni de zile lângă apa minunată, în care vreme însă zilele li se scurg fără nici o îngrijire

sufletească, lăsaţi în neştirea vieţii necultivate. Veneau zile de Duminecă, sărbători; nimenea nu se gândeà la ei. Mitropolitul a întrebat pe preotul cel mai apropiat de ce nu se duce la acei oameni să vadă de ei, că sunt şi ei suflete de creştini, care trebue să audă cuvânt creştinesc. Preotul a răspuns că n'a fost chemat nici-odată. Vedeţi lipsa de iniţiativă... Să nu faci decât numai ce s'a mai făcut.... Nu te cheamă, nu te duci.

Pastorala Nouă însă cereà un gest nou. Cereà să faci ce nu s'a mai făcut, ceva croit atunci, pentru trebuinţa clipei şi după capul tău.

Mitropolitul a făcut-o. Intr'o Duminecă dimineaţa, s'a dus la colonelul-medic şi i-a spus că vrea să facă o rugăciune cu soldaţii, să le vorbească. La început, acesta n'a fost nici pentru, nici contra. Dar a fost uimit de noutatea gestului. Aproape nu-l înţelegeà şi, ca tot omul care mai degrabă face ce s'a mai făcut, iar nu lucrul nou, găseà tot felul de pricini pentru care acea rugăciune nu s'ar puteà face. Dar omul Nouăi Pastorale nu venise acolo pentru a fi bătut. Mitropolitul a stăruit şi colonelul a trebuit să primească.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Trecând pe ţărmul lacului, unde soldaţii erau în apă, Mitropolitul s'a oprit în locul unde erau mai mulţi, a scos un teanc de cărticele, în timp ce ochii tuturor erau ţintă la Inalt Prea Sf. Sa, neînţelegând ce o fi însemnând aceia. Când au fost mai mulţi aproape, Mitropolitul a început a rostì rugăciunile obişnuite, şi numai ce a văzut îndată soldaţii eşind din apă, aşà desbrăcaţi cum erau, şi a se închinà. Pe feţele tuturor se întipăreà înfăţişarea de reculegere a omului care se gândeşte la sufletul lui. Incheind rugăciunea, Mitropolitul le-a rostit o predică, acolo, în acele împrejurări atât de originale, şi erà uşor de văzut cum sufletele se mişcau şi se cuprindeau de fiorii vieţii veşnice. Lacrimi au început să se arate şi să curgă pe mulţi obraji. Când a sfârşit, le a dat cărţi, şi n'au ajuns atâtea câte trebuiau pentru atâţia doritori de a le aveà. Mitropolitul a plecat mulţămit că a făcut o faptă bună, cu făgăduinţa dată sol-

daţilor că are să mai vie şi cu încredinţarea că un capitol nou, al Nouei Pastorale, este şi acel al activităţii creştineşti în localităţile de căutare a sănătăţii, vara. Luându-şi rămas bun dela colonel, acesta a mulţumit foarte călduros Mitropolitului, înţelegând şi el acum că e vorba de o faptă bună care trebuie repetată şi că soldaţii nu trebuiesc lăsaţi fără îngrijire sufletească.

Iată ce înseamnă a trăi în atmosfera Nouei Pastorale şi a şti cum să scoţi activitatea din peatra seacă... Apoi aceasta trebuie să ajungă a fi starea sufletească a fiecărui preot, şi atunci putem fi încredinţaţi că au să se nască adevărate minuni de activitate creştinească.

Din pricina aceasta, nici nu se poate cuprinde într'o carte toată felurimea activităţii care poate eşi din atmosfera Nouăi Pastorale. Noutăţile se ivesc la fiecare pas. Oricât ne-am fi silit noi să scriem aici despre cât mai multe, tot e puţin. Incă mai este nespus de mult de scris despre activitatea pornită gata şi de acea care se mai poate porni şi care poate da în mintea cuiva s'o poată începe după propria lui chibzuială. Indeosebi este o mare ramură despre care n'am pomenit aici şi despre care ne gândim că ar fi bine să scriem într'un tratat deosebit. Anume, noi n'am scris aici decât despre activitatea creştinească printre creştini, în ţările creştineşti şi despre necreştinii care trăesc în ţările creştineşti, amestecaţi cu creştinii, precum sunt Evreii. N'am scris despre marea chestiune a activităţii misionare, printre păgâni. Am socotit însă că aceasta este o chestiune specială, independentă de Pastorală; că aceasta din urmă înseamnă activitatea printre ai noştri; că cealaltă se cuprinde mai bine sub numele de misionarism. Cu toate acestea o despărţire prea deplină nu se poate face, fiindcă sunt lucruri ale vieţii misionare care sunt numai o prelungire a Pastoralei. Deci pe unele le-am fi putut înşirà aici. De pildă, un preot care lucrează cu râvnă printre oamenii turmei sale, dă dovadă tot de dragoste de a creste pe oameni către Hristos şi în cazul când primeşte oferta unei societăţi misionare

de a se duce să îngrijească de cutare comunitate de sălbateci. Tot din duhul Pastoralei iese şi această râvnă de a te duce să îngrijeşti sufleteşte de alţii, peste nouă ţări şi nouă mări.

Aş fi putut vorbì încă de societăţile biblice, care sunt un lucru de hotar, între activitatea creştinească de acasă şi cea din continentele păgâneşti. Şi ce măreţ capitol sunt aceste societăţi, în frunte cu *Societatea Biblică Britanică* din Londra! Toate acestea sunt urziri ale duhului celui nou.

Acest duh a lucrat nu numai în chipul organizării pornite dela oamenii de Biserică, ci şi prin fiinţele câştigate la astfel de lucru prin atmosfera religioasă a vieţii. Dacă, strict vorbind, nu putem înşirà între actele Nouăi Pastorale şi unele organizări filantropice laice, cu toate acestea ele trebuesc socotite tot ca rezultat al simţirii creştineşti, prin persoanele cu simţire creştinească vie care le-au urzit. Astfel dacă Crucea roşie nu este o făptură a Nouăi Pastorale, ea este urzită însă numai prin inimile câştigate către iubirea de oameni din pricina atmosferei creştineşti în care au trăit. Deci şi aici este chestiune tot de atmosfera Nouăi Pastorale, care lucrează mult mai departe decât numai prin persoanele strict bisericeşti. Dacă astăzi *Liga naţiunilor*, ca un aşezământ înfiinţat să alunge pricinile de vrăjmaşie şi deci să înlăture războaiele dintre neamuri, este privită cu mai multă simpatie şi se face pentru ea mult mai multă propagandă în Anglia şi America decât în aiurea, este din pricina atmosferei religioase din acele ţări. Noua Pastorală este un act de pătrundere care câştigă teren.

Dacă sistemul băncilor *Raiffeisen* a isvorât nu dela un preot, ci dela un primar, aşezământ însă plin de iubirea de oameni, pentru ajutorul celor lipsiţi şi scăparea lor din ghiarele cămătarilor, nu mai puţin avem a face în el cu aceiaş atmosferă a Nouei Pastorale care cucereşte în jur. De aceia cu drept cuvânt cărţile

despre Noua Pastorală pot cità sistemul băncilor Raiffeisen între operele cu care lucrează ea.[1]

Câte lucruri mari nu s'au făcut prin această Pastorală! Chiar când izvorul lor s'a uitat, ele şi-au dat roadele care se simt până azi.

Am vorbit în secţiunea II despre activitatea creştinească printre Evrei. Această activitate a avut, între multe altele, roada bună de a fi câştigat pentru creştinism un bărbat de însemnătatea fostului ebraist, profesor la universitatea din Leipzig *Franz Delitsch* (1813—1890), care a tradus Noul Testament cu măiestrie în limba evreiască şi care se întrebuinţează până în ziua de azi pentru propaganda printre Evrei. El este întemeietorul aşezământului *Institutum Judaicum* ridicat la 1880 în Berlin, purtând încă şi numele de *Delitzschianum* şi care a câştigat pentru creştinism însemnate persoane dintre Evrei, de unde şi azi se duce o însemnată activitate în acest sens.BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dacă lumea nu l-a uitat pe Delitsch, dar a uitat că a fost Evreu creştin, noi nu trebue să uităm însă ce a fost şi că trebuie să-l socotim la câştigurile Nouei Pastorale. Câtă muncă a desfăşurat el apoi, pentru a câştigà pe alţii din ai lui către Hristos.[2]

Acum, când mă pregătesc să închei acest studiu, socotesc că nu l-aş puteà încheià mai bine decât cu două lucruri: să dau o scurtă privire despre câteva societăţi misionare, socotind aceasta ca o lărgire a duhului pastoral şi ca o trecere spre un posibil tratat viitor despre activitatea misionară actuală şi, al doilea, să dau povestirea despre pregătirea unui preot de a plecà la lucrul misionar, povestire din care se va gustà starea de suflet de a eşi din graniţele înguste, pentru a îm-

---

[1] Wurster & Hennig, *Was jedermann heute vom der Inneren Mission wissen muss.* Stuttgart, fără an, pag. 50—52.

[2] Paul Fiebig, *Bilder aus der Geschichte des Christentums.* Tübingen 1915, p. 55.

părtăşi la cât mai mulţi şi cât mai departe munca creştinească.

Acestea zise, să trecem pentru a urmări câteva amănunte despre feluritele societăţi misionare din ziua de azi şi munca lor.

(Urmează). Arhim. SCRIBAN.

Instrucţie religioasă şi educaţie creştină.[1]

«Propovăduitorul şi Apostolul acestei Evanghelii am fost pus Eu, cu sarcina să învăţ pe neamuri. Şi din pricina aceasta sufăr aceste lucruri; dar nu mi-e ruşine de ele, căci ştiu în cine am crezut».

Ep. II. Timoteiu I., 11, 12.

«*Ştiu în cine am crezut*» subliniez aceste cinci cuvinte din textul citat mai sus, deoarece din ele se poate desprinde în chip mai limpede şi dreptul cu care păşeşte spre minţile voastre studiul dogmaticii şi datoria noastră de a ne apropià de el cu toată râvna şi priceperea.

Dragii mei elevi,

S'a vorbit cândvà de o «metodă a culturii creştine». Pare a nu se fi accentuat însă îndeajuns nevoia poruncitoare a *educaţiei creştine.*

Cultură creştină! N'am învăţat noi atâţia ani de zile religia? Avem deci, destulă... *cultură religioasă?* *Cultură religioasă!* Observaţi cred, confuzia, de altfel foarte uşor de făcut, între *cultura creştină* şi *cultura religioasă.* Să încercăm să statornicim o distincţie de înţeles între aceşti doi termini.

Cultura religioasă, într'adevăr începe foarte de timpuriu şi ea înseamnă totalitatea cunoştinţelor în materie de religie — oricare ar fi ea — mânuirea extensivă a diferitelor probleme, care se referă la doctrina şi orga-

---

[1] Lecţie de deschidere a cursului de Dogmatică, la Seminarul din Buzău.

nizaţia vieţii religioase, aprofundarea tuturor chestiunilor care se încadrează în studiul metafizicei religioase — cu un cuvânt suma tuturor ideilor referitoare la religie, dela prima pagină de religie din abecedar şi până la cea mai sistematică şi cea mai doctorală controversă teologică. Aşadar, cultura religioasă poate fi aşezată în aceeaşi categorie cu cultura istorică, ştiinţifică, filozofică, literară etc., adecă în cadrul strict al preocupărilor noastre intelectuale. Alături de alte cunoştinţe instalate în rafturile nevăzute ale spiritului nostru — se găsesc şi cunoştinţe religioase sau teologice — şi-atât.

Biblioteca noastră cerebrală are în catalogul ei o specialitate mai mult. Şi o etichetă de ordine e pusă ca în orice bibliotecă deasupra: *religie*. Oricând putem apelà la tomurile nenumărate, încărcate de idei; iar alteori de acel colb, cu care ele se acopăr negreşit în subconştient, aşezate simetric şi gata să ne servească argumente, formule, sau spade dialectice pentru duelul tuturor controverselor teologice din lume. Avem cultură religioasă! Suntem teologi — sau mai bine zis — intelectuali ai religiei, specialişti, profesionişti sau diletanţi — neapărat mai mult sau mai puţin... competenţi.

Şi în această categorie intră pe lângă profesorii de religie — hirotoniţi sau laici — şi o mulţime de personalităţi care uneori au contribuit cu cunoştinţele lor la precizarea şi punerea în funcţiune a o mulţime de lucruri bune în domeniul vieţii religioase a popoarelor, iar alteori au alimentat mediocritatea trufaşe şi eronată a sectarismului şi rafinamentul scepticismului dizolvant.

Pentru unii, aşadar, studiul dogmaticii e un câmp de sport intelectual, iar pentru alţii o simplă catedră, cu 3 sau 4 ore pe săptămână plătite de Minister, pentru instruirea dogmatică a elevilor, pentru plasarea cunoştinţelor profesorilor şi neapărat pentru procurarea pâinii de toate zilele a aceloraşi.

Toată lumea învaţă şi isbuteşte să cunoască mai mult sau mai puţin bine *doctrina creştină*, toată lumea, poate să-şi facă o *cultură religioasă*. Dar toată această

lume poate rămâneà încă foarte departe de ceeace am numit *cultura creştină,* care e cu totul altceva, fundamental altceva decât ceeace se înţelege *normal* şi ceeace este în realitate cultura religioasă.

Dragii mei.

Noi suntem creştini. Buletinul de botez care vi s'a cerut la înscrierea în şcoală, certifică această calitate a voastră de creştini.

Cum ştiţi acum, voi n'aţi ştiut, când v'aţi făcut creştini. Creştinismul vostru e ceva aproape ereditar.

V'aţi pomenit creştini pur şi simplu. Şi faptul că aţi rămas creştini, arată în oarecare măsură că aţi *aderat* şi voi la creştinism şi că aţi *vrut* să rămâneţi înscrişi în această mare asociaţie creştină, care e biserica şi care v'a pus pe frunte mirul confirmării şi al încorporării în legiunile ei — luptătoare. Nu tot aşà însă erà cu cei dintâi recruţi ai apostolatului Evangheliei. Ei nu se născuseră creştini şi crescuseră fie la umbra chivotului, fie la poalele idolilor. Respiraseră în atmosfera Ţărei sau a mitologiilor şi toată vieaţa lor erà prinsă prin rădăcini adânci de subsolul religiei naţionale. Aşà că vă închipuiţi că încreştinarea lor — erà vădirea unei hotărâri mari şi sfinte şi conştiente, la spatele căreia erau lupte dureroase şi aspre, de conştiinţă, jertfiri de sentimente adânci şi duioase, abdicări şi renunţări definitive, rupturi irevocabile, convertiri sincere şi profunde — cu un cuvânt *o renaştere totală a vieţii lor.*

Adeziunea lor prin botez erà premearsă de continue ispitiri şi desbateri şi de o întreagă educaţie religioasă prin *catehizare*, care erà iniţiarea complectă, în învăţăturile fundamentale ale Evangheliei şi orientarea nouă în duh creştin a vieţii lor morale.

Dintre aceştia cei cari şi-au însuşit intelectual creştinismul, prin asimilarea doctrinii — adică cei cari şi-au făcut o *cultură religioasă* şi au rămas la ea — în cea mai mare parte au zămislit pe acei dezertori ai creşti-

nismului numiţi *apostaţi*, în fruntea cărora stă puternica şi perversa personalitate reprezentativă a lui *Iulian*.

Cei însă, cari şi-au reînoit prin Duh sufletul şi au transubstanţiat preceptul în putere şi faptă creştină au fost născătorii apostolilor şi martirilor, căci ei aveau cultură creştină.

Dragii mei.

Şi voi vă găsiţi aici, într'un *catehumenat sacru*.

Voi sunteţi azi *catehumenii apostolatului creştin*.

Voi veţi fi mâine *catehetii* naţiei noastre, meniţi să aduceţi la Hristos suflete vii şi renăscute prin Evanghelie. Rostul nostru, în această şcoală, e să vă imprimăm *o cultură creştină*, nu să vă dăm numai *o instrucţie religioasă;* iar datoria voastră e s'o primiţi şi să vă rodiţi cu ea vieaţa, în aşà măsură, încât să puteţi rodì şi vieţile altora. Din nenorocire însă, *instrucţia religioasă*, mijlocită prin *manualele didactice*, pare a prevală *educaţia religioasă—educaţia creştină*.

Intelectualizarea religioasă nu poate da decât *profesionişti ai religiei*, *funcţionari rituali*, fără entuziasm apostolic şi fără putere de cucerire — şi de aceea analele vieţii noastre bisericeşti înscriu zilnic atâţia *apostaţi* şi atâţia *trădători* care vând mărgăritarul scump şi vecinic al harului pentru măruntele şi fără de preţ pietre ale preocupărilor şi intereselor pieritoare ale lumii.

De aceea, de atâtea ori casa lui Dumnezeu se preface în peşteră de tâlhari şi de aceea sub podoaba odăjdiilor sfinte surprindem atât de des suflete netrebnice de mercenari.

Inaugurând azi munca noastră din acest an şi care ne va apropià de atâtea întrebări şi de atâtea nedumeriri — pe care lumina de înţelegere şi lămurire a descoperirii dumnezeeşti, hărăzită părinţilor sfinţi ai bisericii noastre drept măritoare, în veacurile începătoare ale vieţii creştine, le-a uşurat şi le-a aşezat în paginile limpezi ale atâtor hrisoave ale credinţii — gândul meu va fi aţintit

continuu nu numai la înarmarea voastră intelectuală, cu întregul arsenal dogmatic şi apologetic, trebuitor în lupta voastră de mâine, ca ostaşi ai credinţii, ci mai ales la fertilizarea sufletului vostru, pe care, Dumnezeu adăugând ajutorul Lui, râvnesc să-l prefac, prin cunoaşterea amănunţită a doctrinii, *în putere de vieaţă creştină*, în mijloc de *lucrare al Duhului Sfânt* şi *în entuziasm misionar.*

Fie deci, ca studiul învăţăturilor luminoase ale Evangheliei să ne apropie *mai mult* de Mântuitorul şi de înţelegerea chemării noastre ca în desfăşurarea biruitoare a lucrului nostru să putem strigà voioşi şi curajoşi, tuturor celor ce tăgăduesc puterea Domnului nostru şi tuturor celor ce ne batjocoresc; ca şi Sf. Ap. Pavel.

Studiul nostru fireşte ne va ajutà să ştim ce să credem.

Şti-vom însă noi *în cine* trebuie să credem?

Experimentăm noi zi de zi, puterea Mântuitorului nostru? Până acum, în cine am crezut? La această întrebare nu ne poate răspunde decât conştiinţa şi vieaţa noastră robită lui Hristos şi Evangheliei Lui.

Coborâţi-vă şi voi în clipa aceasta în sufletul vostru şi adânciţi acolo, taina cea mare a credinţii şi căutaţi *acolo* pe Hristos, nu în raţiune. De nu-l găsiţi, absenţa Lui e o vină *pentru voi.* El a bătut desigur, dar zăvoarele au rămas mereu trase şi porţile închise. Ascultaţi o clipă. Nu-L auziţi voi bătând? Auziţi? Bate lin, dar destul de tare, ca să vă treziţi. Haideţi! dragii mei, deschideţi-I de grab.

El vă aduce lumină, bucurie, curaj, isbândă şi vecinicie. A intrat? Acum veţi birui lumea! Căci ştim în *ce* şi în *cine* credem.

Buzău, 1 Octomvrie 1922.

Diac. Gr. Cristescu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Gândind la vieaţa viitoare.

In «Eclesiastul III, 11», citim rândurile următoare:

Dumnezeu... a dat veacul (veşnicia) *în inimile lor* (ale oamenilor) *cu toate că omul n'a putut să pătrundă lucrarea lui, dela început până la sfârşit.* Acesta e înţelesul adevărat al acelui loc, deşi din textul românesc nu se poate înţelege aşà bine.

Imaginaţia noastră, în timpul copilăriei, a fost de multeori atrasă de povestirile istoriei lui Solomon, marele rege al Iudeei, a cărui renume şi înţelepciune se răspândise până în ţările îndepărtate. Atunci ni se păreà că această glorie şi bogăţie trebuià să facă pe Solomon cel mai fericit dintre oameni, căci, nu-şi împlineà el oare toate gusturile, toate fantaziile, toate plăcerile inimii sale?

In adevăr, el aveà toate uşurările pe care le poate da lumea. In toate izbândeà. Dar această putere şi strălucire nu făceau decât să pue într'o lumină mai dureroasă starea sufletului său, pe care el ni-l arată ca însetat de fericire, fără s'o găsească vreodată. Solomon căută fericirea în înţelepciune. Dar plăcerile intelectuale nu i-au putut umpleà golul vieţii. Atunci el căută uitarea în plăcerile simţurilor, în vin, în petreceri şi desfătări. Dar nimic din toate acestea nu-i dădù fericirea pe care o căutà. Atunci Solomon, acest om, care nu s'a dat la o parte dela nici o plăcere pământească, a fost cuprins de o tristeţă adâncă. El a recunoscut deşărtăciunea lumii şi zădărnicia tuturor sforţărilor de a-şi înfrumseţà vieaţa. *Am avut tot ce ochii mei au dorit şi n'am oprit inima mea dela toate desfătările, şi iată totul e deşertăciune* (Ecles. 2/10—11). *Ce folos are omul din toate silinţele şi ostenelile lui, când zilele lui nu-s decât suferinţă?* (Eclesiastul 2/22—23). Solomon a fost un rege vestit, bogat, instruit, înţelept, inteligent, inspirând admiraţia tuturor şi cu toate acestea, cât de mâhnit erà sufletul lui! El nu mai cunoşteà odihna, erà trudit, desorientat, desperat. Dragostea oamenilor, bucuriile vieţei, celebritatea lui, nu-l satisfăceau; inima lui însetà după Dumnezeu, după acel Dumnezeu, pe care-l cunoscuse în tinereţa lui, care-l încărcase de bunuri şi a cărui faţă s'a îndepărtat

dela dânsul, de când el se lăsase ademenit de ademenirile pământeşti. Vorbele bătrânului rege sunt rezultatul unei reflexiuni adânci asupra vieţei, al cărui înţeles el nu l-a găsit.

Când analizăm vieaţa lui Solomon, nu găsim în ea nici o resfrângere către noi înşine? Nu căutăm şi noi să ne ameţim în plăcerile lumeşti, fie în distracţii, fie în diferite ocupaţiuni, pentru a adormì vocea inimei noastre? Insă toată truda ne e zădarnică, pentrucă, cum citim în proverbe 14/13: *In veselii nu se amestecă întristarea; iar mai pe urmă bucuria se întoarce în plâns.* De câteori, în mijlocul râsului şi a chiotelor de bucurie, n'am simţit noi inima noastră strângându-se de o grijă ascunsă? De câteori, când totul în jurul nostru e numai veselie, nu ne-am oprit noi, par'că chemaţi de un glas din lăuntru? Râsul nostru se opreşte o clipă, pentru a ne da iarăşi în vârtejul plăcerilor. De ce această grijă neaşteptată, când împrejurul nostru e numai sărbătoare? Pentrucă Dumnezeu a sădit în spiritul nostru problema veşniciei. (Eclesiastul 3/11). Iată de ce fiinţa noastră e însetată de lucruri sigure, şi această sete nu va fi nici odată potolită şi odihnă nu vom aveà, cât timp problema vieţei nu va fi rezolvată. Noi facem pe indiferenţii, cu toatecă avem nevoe de lucruri reale, evidente. Unde mergem noi, unde vom găsì repaos, în barca agitată de valuri a vieţei? O voi, care aţi încercat în zadar să potoliţi setea sufletului vostru în plăceri trecătoare, voi ce căutaţi să vă ameţiţi în vârtejul activităţii sau care căutaţi satisfacţie în vre-o operă filantropică, voi toţi cei agitaţi, îngrijaţi, nesiguri de rostul vieţii şi care aveţi inima desamăgită de tot ce poate da lumea, opriţi-vă o clipă şi ascultaţi pe acela, care poate potolì setea ce a pus-o în inima voastră. Cauza suferinţii noastre e că am căutat fericirea în toate părţile, afară de Dumnezeu. Am devorat toate cărţile religioase, filosofice, numai Biblia nu. Ne-am adresat la toţi oamenii, dar nu lui Dumnezeu.

Dacă fericirea noastră atârnă de lucruri pământeşti şi lumeşti, atunci nu vom aveà decât alternative de bucurie şi de tristeţă, de linişte şi agitaţie. Izvoarele pământeşti, oricât ar fi de îmbelşugate, seacă. Nu e decât o cale de fericire şi de bucurie adevărată; e Isus Hristos. Căci el pune în toate afecţiunile noastre un element etern şi infinit, care iluminează existenţele

cele mai obscure, ca şi cele mai strălucite. *Frommel* exprimă aceeaşi părere când spune: «Evanghelia a dat omului o fericire aşà de perfectă, că toate bucuriile pământeşti se întunecă în faţa ei şi un desgust universal mă coprinde în faţa deşărtăciunii vieţei». Iar Mântuitorul spune în Ioan 4/14: *Celce va bea din apa* care îi voi da, nu va înseta în veac, ci apa care se va face într'nsul izvor de apă săltătoare întru vieaţă veşnică.

Florica SCRIBAN.

Predică

la Dumineca Vameşului şi Fariseului.

«Iar Vameşul de departe stând, nu vrea nici ochii săi la cer să-i ridice, ci îşi băteà pieptul său zicând: Dumnezeule milostiv fii mie păcătosului».

Luca XVIII. 13.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Doi oameni stau înaintea lui Dumnezeu, rugându-se. Faţa lor, ochii şi atitudinea lor poartă pecetea clară a sentimentelor, aspiraţiunilor şi credinţii sufletului lor.

Din cele mai ascunse cute ale vieţii lor interne, nimic nu rămâne de astădată neluminat de razele scrutătoare ale ochiului eternului lor Stăpân, înaintea căruia aceşti doi oameni, unul Vameş, altul Fariseu, stau fiecare aşà cum sunt, incapabili de a-şi ascunde unul slăbiciunile, iar celălalt valoarea curată a virtuţilor lui.

Toate vălurile, menite să acopere gândiri şi sentimente secrete, toate umbrele chemate să întunece adevărata icoană a personalităţii acestor doi oameni, au dispărut sub vraja tainică a atmosferii în care ei se rugau, — rămânând larg deschisă poarta realităţii pentru toţi aceia, cari doresc să-şi facă o judecată d'eaptă şi obiectivă asupra intimităţii şi sincerităţii lumii interne a sufletului omenesc, reprezentat prin Eul Vameşului şi Fariseului din Sfânta Evanghelie de azi.

Trufia şi aroganţa, sunt elementele constitutive ale Eului Fariseului, pe care judecându-l lumea după for-

mele externe în care trăià, nimeni nu credeà, că sub lustrul prefăcut a frazelor şi faptelor lui, se ascunde un suflet steril, lipsit de sinceritate.

Acest suflet stă azi în toată micimea şi goliciunea lui, alăturea de umilinţa şi smerenia Vameşului, în care, judecându-l aceeaşi lume superficială, iarăşi nimeni nu bănuià un suflet superior, vrednic de atenţiunea ce i-o dă însuşi Isus atunci, când vorbind mulţimii despre felul, cum trebuie făcută rugăciunea, pe el, pe umilul Vameş, îl aduce de exemplu, caracterizându-l prin cuvintele: «Mai îndreptat s'a dus Vameşul cel cu sufletul plin de umilinţă, la casa sa, decât mândrul Fariseu!»

Cucernicii mei fraţi! Fie-mi astăzi dată dela Dumnezeu puterea ca să intru cu umilinţa Vameşului în sufletul omenesc cu scopul, de a plivì toată mândria şi îngâmfarea, acestea viţii omeneşti, cari ameninţă cu peire virtutea plăpândă, dar atât de plăcută lui Hristos, — creştineasca noastră umilinţă!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ţinându-o în faţa soarelui, priviţi, iubiţii mei, odată o lentilă şi veţi vedeà cum razele soarelui căzute asupra întregii suprafeţe a oglinzii, se adună la centrul ei, de unde îşi manifestă puterea lor unită.

Ca o lentilă în faţa soarelui, aşà stăm noi în faţa curentelor vieţii noastre pământeşti. Din toate părţile ne vin diferitele impresii. Centrul unde se adună impresiile externe, este Eul nostru intern, care Eu pentru fiecare muritor va fi ***focarul personalităţii sale, centrul vieţii lui interne, originale.***

Vrem să ne cunoaştem şi noi acest centru al personalităţii noastre mai de aproape? Să intrăm deci un moment în internul nostru şi să ne pronunţăm sincer: Ce credem fiecare despre noi? Fiecare în sinceritatea lui trebuie să mărturisească adevărul, că se iubeşte pe sine. Nimic nenatural în acest sentiment. Intrebarea însă, până la ce grad se ridică aceasta iubire de sine a noastră? Nu cumva ea primează în sufletul nostru, desconsiderând orice altă iubire, pe care o datorăm lui Dumnezeu şi deaproapelui nostru? Nu cumva

această iubire este incapabilă de a cuprinde în cadrele ei înguste altă persoană, decât pe noi înşine? Pentrucă în acest caz despre noi oamenii vor spune, iar Dumzeu le va întărì verdictul, că suntem egoişti şi mândri! Că suntem asemenea cerşetorului, care deşì singur este avizat la mila oamenilor, nu sufere să stea alăturea de el alt cerşetor, poate mai vrednic de ajutorul omenesc şi dumnezeesc, decât el!

Iubiţii mei! Văzut-aţi cum se manifestă mândria şi trufia omenească? Incercataţi vreodată să cunoaşteţi, de ce este capabil omul stăpânit de această hidră cu mii de capete?

Ei bine, priviţi mai deaproape tabloul zilelor noastre şi veţi vedeà cum cel stăpânit de mândrie şi iubire de sine, pentruca să-şi ajungă planurile şi scopul măririi şi ambiţiilor lui egoiste, se târăe ca un şarpe înaintea duşmanilor săi, lovind ca Brutus în binefăcătorii lui de eri!

De Hristos se lapădă, ţara şi-o vinde, onoarea şi-o calcă în picioare — cel orbit de mândrie şi iubirea de sine. Bolnav şi anormal devine cel mândru, creind în jurul lui o atmosferă, care pentru un suflet smerit este insuportabilă.

Dar iată că mândrul Fariseu din sfânta Evanghelie de azi se apropie de Dumnezeu, se roagă şi-i mulţămeşte pentru binefacerile, de cari l-a învrednicit!

Aşà este, însă vă întreb: unde se plămădeşte această rugăciune a lui şi care este adevăratul ei îndemn?

Au nu vedeţi, cum stăpânit de mândrie si iubire de sine, el se ridică cu dela sine putere, peste Vameşul care sta lângă el? Se crede mai bun, mai drept şi mai mult decât acesta, satisfăcându-şi astfel vanitatea sa goală!

Pentru această satisfacţie şi numai pentru aceasta, îi mulţămeşte el lui Dumnezeu!

Şi vă asigur, că acest Fariseu, ca toţi fariseii timpului său şi fariseii noştri de azi, când planurile măririi şi mândriei lor personale şi le-ar crede încrucişate cu interesele vitale şi inofensive ale altora, ei pentru nimic

altceva n'ar alergà înaintea lui Dumnezeu şi nu s'ar rugà, decât pentru aceea: ca Dumnezeu să zdrobească şi nimicească pe pretinşii lor duşmani!

Este aceasta rugăciunea cea adevărată? Nu! Căci cuvintele lui izvorăsc din'r'o inimă mândră şi făţarnică şi nici decum nu sunt şopotul curat a unui suflet plin de umilinţă, ca cel a Vameşului de lângă el!

Inţelepţii timpurilor aveau un dispreţ suveran faţă de mândria omenească. Solomon spune: «Omul mândru este urâciunea lui Dumnezeu», iar Isus Sirah zice: «Inceputul oricărui păcat, este mândria!» Mântuitorul în chipul cel mai strălucit ne arată apoi astăzi, cât de urât e cel mândru înaintea lui Dumnezeu, rostind cu această ocaziune şi pedeapsa mândriei: «Tot celce se înalţă, se va smerì!»

Şi câtă urgie n'a coborât, iubiţii mei, mândria şi iubirea de sine pe pământ!

Cercetaţi paginile nepărtinitoare ale istoriei şi veţi aflà mii de argumente pe lângă adevărul, că în cele mai multe cazuri mândria a fost şi este cauza râurilor de sânge şi mărilor de lacrămi ce s'au vărsat în cursul veacurilor trecute. Priviţi şi azi, cum mândria şi îngâmfarea este aproape singura stavilă în calea păcii şi apropierii dintre popor şi popor, şi dintre om şi om.

Iar dacă omenimea, învingători şi învinşi, ar înţelege cuvintele Mântuitorului din Sfânta Evanghelie de azi, dacă popoarele ar plutì în atmosfera în care sta sufletul Vameşului de azi, cauza tuturor relelor dintre noi, mândria şi trufia omenească, ar dispăreà dela sine, aşà cum dispare zăpada târzie din faţa razelor soarelui de Maiu. Altfel toată zdroaba, toată truda oamenilor de bine va fi o continuă încercare, de a zidì palate pe nisipul purtat de valurile vieţii, în care trăim.

Iubiţii mei! Am zugrăvit patima mândriei şi a iubirii de sine, cari îşi întind tot mai mult braţele lor de polipi, către floarea plăpândă a sufletului nostru, către creştineasca noastră umilinţă, pe care ca să-o salvăm şi prin ea să ne salvăm şi sufletul, trebue să ne coborâm în

BCU Cluj / Central University Library Cluj

atmosfera sufletului plin de umilinţă, al vameşului din Sfânta Evanghelie de azi!

Trebue adecă, să ne plecăm cu toată smerenia vieţii noastre interne înaintea Atotsfinţenii, Eternităţii şi Atotputerniciei dreptjudecătorului nostru Dumnezeu, dând prin rugăciune o expresie vie dependenţii noastre de marele nostru Creator şi Stăpân!

Prin smerenia noastră nu vom face altceva, decât ne vom reduce la adevărata şi reala noastră valoare!

Ne vom cunoaşte deci pe noi înşi-ne, prin care cunoştinţă de sine omul devine capabil să vadă în adâncimile sufletului său şi să se ridice totodată spre culmile măririi strălucitoare a lui Dumnezeu!

Pentruca să fiu înţeles, îmi voiu permite istorisirea unei întâmplări, cum, cel mai mândru rege al timpului său, în momentul când el îşi cunoscù micimea lui faţă de Dumnezeu, devenì cel mai umil muritor, dând cu lacrămi în ochi expresie înaintea mulţimii acestei convingeri.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Se spune că mândrul rege a Persiei, Artaxerse, pornise cu formidabila oaste de un milion şi şase sute mii oameni contra Greciei. La Helespont voind să-şi vadă imensa mulţime a soldaţilor săi, dă ordinul să i se construiască un turn înalt. Incunjurat de generalii şi curtenii săi, Artaxerse se urcă în vârful turnului. Privind semeţ asupra miilor de capete, deodată îi trecù prin minte, că din întreaga lui oştire în decurs de o sută ani, nici un om nu va mai vieţuì. Sub influinţa acestui adevăr mult grăitor, mândrul rege cu lacrămi în ochi îşi mărturisì nemernicia şi umilinţa lui în faţa atotputerniciei şi eternităţii lui Dumnezeu.

Insă ce vom face noi, iubiţii mei, ajunşi odată în faţa curăţeniei şi strălucirii lui Dumnezeu? Ce vom răspunde noi atunci acuzărilor pe cari dreptmărturisitorul nostru suflet ni le va aruncà în faţă? Sunt sigur şi convins, că nici un alt răspuns nu ne va venì pe buze, decât cuvintele rostite de Vameş azi înaintea lui Dumnezeu: «Doamne, milostiv fi mie păcătosului».

Numai simţind şi răspunzând astfel am călcat pe urmele lui Isus, prototipul umilinţii şi smereniei, care desconsiderând vocea mândriei şi de pe cruce se roagă pentru ceice l-au răstignit.

Mărturisesc vouă de încheiere, iubiţii mei, credinţa mea: că linişte, pace şi fericire pe acest pământ nu se va pogorî, până ce dela o margine la cealaltă a pământului omenimea nu-şi va încrucişà mânile pe piept şi cu capul plecat nu va rostì cu sufletul plin de creştinească umilinţă cuvintele puse de Mântuitorul lumii pe buzele Vameşului: «Doamne, milostiv fii mie păcătosului».

Fie dat dela Dumnezeu ca neamul nostru întregit prin atâtea jertfe şi suferinţe să găsească această cale a mântuirii şi fericirii, urmând cuvintele Apostolui Petru care zice: «Fiţi toţi înpodobiţi cu umilinţă, că Dumnezeu smeriţilor le dă dar, înălţându-i la timpul cuvenit!» Amin.

Preotul militar: *I. Dăncilă.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pregătirea Mântuitorului pentru păşirea sa publică.

(Meditaţie).

Multă, foarte multă vreme Domnul a dus o vieaţă retrasă, ascunsă, deşì aveà cele mai desăvârşite însuşiri de a propovedui, de a ieşì la iveală şi a atrage asupra sa atenţiunea lumii: dar El aşteaptă, aşteaptă cu răbdare până îi venì chemarea din partea Tatălui ceresc. Nu se îmbulzeşte, cum facem noi oamenii, cari nu ştim aşteptà până ne vine rândul. Noi ne socotim destoinici şi potriviţi la orice şi mai ales indispensabili oriunde. Despre El spune aşà de frumos Sf. Apostol Pavel: «Şi nimeni singur nu-şi ia lui-şi cinstea, ci cel chemat de Dumnezeu ca şi Aaron. Aşà şi Hristos nu singur pe sine s'a proslăvit a fi arhiereu, ci cela ce a grăit cătră dânsul... (Evr. 5, 4). Cât de caracteristică este această aşteptare liniştită a dumnezeescului Mântuitor; talente rari să le îngroape, — aşà zicând — de dragul de a se lăsà cu totul în voia lui Dumnezeu! Însă

El ştià că preamărirea lui Dumnezeu se face prin împlinirea voiei Lui sfinte. De aceea, cu aceiaş energie de voinţă, şi-a jertfit însuşirile atât de alese într'o vieaţă ascunsă, dupăcum şi-le-a descoperit mai apoi în vieaţa sa publică, pentrucă aşà erà voia Tatălui său ceresc.

Şi cum a petrecut El în acest răstimp de vieaţă retrasă? «A început a face şi a învăţà...» (Fapte 1. 1). Invăţà prin pilda vieţii sale. Aşà trebue şi ceice se pregătesc pentru apostolia Domnului, chiar şi până nu au încă prilejul de a se afirmà în public, să se exercite în ceeace vor fi chemaţi să vestească de pe amvon poporului, ca să se dedeà a cunoaşte greutăţile vieţii creştineşti şi ca la vreme să poată propovedui cu deplină îndreptăţire, ca nu cumva să li se poată aruncà imputarea: Doctore vindecă-te pe tine însu-ţi (Luc. 4. 23). Ei trebue să se pregătească prin rugăciune stăruitoare şi studiu îndelungat, ca să-şi poată plinì înalta *misiune*.

In urma chemării Tatălui ceresc, Maria trebue să renunţe la împreună petrecerea cu Fiul ei Isus. Isus se desparte de ea. Această despărţire a fost o dureroasă jertfă din partea Mariei, dar din iubire către Domnul ea o aduce bucuros. Abià acum se ridică la adevărata lor valoare cuvintele lui Isus: «Au n'aţi ştiut că întru cele ce sunt ale Tatălui meu se cade mie să fiu». (Luc. 2. 49).

Conlucrarea Domnului pentru păşirea sa publică. Cum îşi începe Isus activitatea de învăţător? Intâi cu un act al umilirii de sine. Se duce la Sfântul Ioan Botezătorul ca să primească dela el botezul pocăinţii. Domnul se arată ceeace nicidecum nu erà. Şi noi ne străduim să apărem de multeori ceeace nu suntem. Din vanitate vrem să ne arătăm învăţaţi, virtuoşi, înţelepţi ş. a. m. Isus vrea se apară ca un păcătos, deşì nu erà. De ce oare vrea Domnul să-şi înceapă cariera de învăţător al lumii cu un astfel de act al umilinţei? Pentrucă celui smerit Dumnezeu îi dă dar. Dumnezeu revarsă binecuvântarea sa peste lucrul tău când te umileşti, pentrucă cel umilit vrea mărirea lui Dumnezeu; are privirea ţintă spre Domnul, pe când îngâmfatul nu caută decât mărirea sa proprie. Acestuia şi «celor mândri Domnul le stă împotrivă, iar celor smeriţi le dă har» (Iac. 4. 6) şi sprijineşte vieaţa lor. Apoi: noi nu suntem

BCU Cluj / Central University Library Cluj

decât unelte în mâna lui Dumnezeu. Unealta execută gândul şi voinţa meşterului, cu atât mai bine şi mai deplin, cu cât vine mai des în contact cu el, cu cât mai mult se învârte în mâna lui.

Cel smerit, care nu se încrede numai în puterile sale, conştient de slăbiciunea şi sărăcia sa, se alipeşte cu totul de Dumnezeu, pe când îngâmfatul se crede că poate sta singur pe picioarele lui, se razimă numai pe iscusinţa sa: de aceea e mai mare sporul celui dintâi decât al acestuia, după cum ne arată de atâteaori experienţa. Câte n'au săvârşit întru mărirea lui Dumnezeu sfinţii în umilinţa lor!

Sf. Ioan Botezătorul vede pe Isus venind şi recunoaşte în el pe Mesia. In umilinţa lui se sfiieşte să împărtăşească botezul Mielului nevinovat. Plin de sfiială, conştient de nevrednicia sa, izbucneşte în cuvintele: «eu am trebuinţă a mă boteză dela tine şi tu vii cătră mine» (Mat. 3, 14). Tu vii la mine! Cât de des are preotul prilejul să rostească acest cuvânt în toată umilirea şi ruşinarea de sine. Când în scaunul mărturisirii fii duhovniceşti îşi fac scrupule, se frământă şi se învinovăţesc pentru păcate foarte neînsemnate, pe când el este în deplină conştiinţă a vinovăţiilor sale mari. De câteori trebuie să-şi aducă aminte venind în atingere cu servitori vrednici, cu ţărani de omenie, cu bolnavi, cari duc o vieaţă aspră împreunată cu năcazuri şi lipsă şi totuşi sunt aşà de cu totul plecaţi Domnului, răbdători şi mulţumiţi, pe când el preotul este egoist, vânător de plăceri, leneş în toate. Dar Domnul stărue ca Ioan să-l boteze şi Botezătorul, oricât de greu îi veneà, se supune, ascultă şi îndeplineşte botezul, arătând, prin această supunere, că smerenia lui a fost cu adevărat sinceră.

Tatăl ceresc răsplăteşte umilirea de sine a dumnezeescului Mântuitor. Cerurile se deschid, Duhul sfânt se pogoară în chip de porumb şi se aude glas din cer: «acesta este fiul meu cel iubit întru carele bine am voit» (Mat. 3. 17). Şi ochii tuturora s'au îndreptat spre Domnul. El însă se fereşte de această măreaţă conlucrare şi însoţit de spiritul sfânt se duce în pustie.

P r e g ă t i r e a mai de aproape. Ai crede că Domnul a fost pe deplin pregătit pentru diregătoria de a învăţà în public, pentrucă petrecuse atâta vreme într'o vieaţă ascunsă şi sfântă

şi erà plin de har, plin de ştiinţă şi înţelepciune dumnezeiască. Totuşi mai face o lungă pregătire prealabilă, se retrage patruzeci de zile în pustie, unde se dă cu totul rugăciunii, concentrării sufleteşti şi tăcerii adânci, petrece în post şi supune trupul său asprimilor de vieaţă. Voià să ne dea prin aceasta o pildă cum trebuie să ne pregătim şi noi conştienţios prin rugăciune şi concentrare pentru lucrul de apostolie, să ne gândim şi concepem predicile şi îndemnurile către popor aşà ca şi cum am sta de faţă cu Dumnezeu, căruia să-i cerem dar şi binecuvântare căci «nici celce sădeşte este ceva, nici celce udă, ci Dumnezeu celce dă creşterea» (I. Cor. 3. 7).

Indeosebi El vrea să ne arate de câtă importanţă sunt pentru vieaţa de apostolie traiul aspru, petrecerea în post şi pocăinţă. Cât de mult sprijinesc acestea rugăciunea, o întăresc şi o fac roditoare. De aceea spune Invăţătorul ucenicilor săi când ei, după toate strădaniile, nu putură scoate duhul rău dintr'un om: «acest neam cu nimic nu poate ieşì fără numai cu rugăciune şi cu post» (Marc. 9. 29). Dedarea la pocăinţă şi înfrânare este pentru aceea de importanţă şi de recomandat în vieaţa de păstorire a sufletelor, pentrucă unealta devine cu atât mai de folos în mâna meşterului cu cât i se potriveşte mai bine în mână, cu cât e mai îndemânatică. Această îndemânare şi bună potrivire se promovează prin înfrânarea şi stăpânirea patimilor şi a sensualismului, cari ne despart de Hristos şi ne pun în contradicţie cu spiritul şi cu principiile sale. Acest cuvânt se verifică pe deplin şi prin experienţa vieţii. Toţi bărbaţii mari ai timpului apostolic, şi ai vieţii bisericeşti peste tot, au fost oameni ai înfrânării şi ai lăpădării de sine. Şi pe lângă aceasta spiritul de pocăinţă şi de înfrânare împrumută preotului şi un deosebit prestigiu în ochii credincioşilor săi. El le apare ca un bărbat de condiţie superioară, dacă ştie să se înfrâneze mai mult decât alţii, să pună hotar poftelor şi dorinţelor sale mai nainte de a pune ele stăpânire asupra lui.

In timpul cât Domnul petrece în post şi rugăciune fu ispitit. Dacă duhul cel rău a îndrăznit să încerce a ademenì pe Domnul şi Mântuitorul nostru, ce minune, dacă se apropie şi de noi. Nici un loc, nici un timp şi nici un fel de ocupaţie, ori cât de sfântă ar fi, nu ne scuteşte de ispită. Să fim pregătiţi la aceasta:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

«Când vrei să te apropii să slujeşti Domnului Dumnezeu, găteşte-ţi sufletul tău spre ispită». (Iisus Sirah 2, 1.) Dumnezeu ne trimite ispitele şi cercările din felurite pricini, de o parte ca să ne **examineze** (Iov. 12, 13) de alta ca să ne dea **ocazie** a sporì în vârtuţi şi a ne întărì tot mai mult în ele: pentrucă în furtuni îşi vâră arborele tot mai adânc rădăcinile, ca să se poată ţineà mai bine şi mai sigur şi să poată sta biruitor împotriva ori cărei năvale; ele ne sunt trimise ca să ne dea **prilej** de a ne câştigà mai mari merite, dar uneori ni se dau şi ca pedeapsă pentru lipsa de credinţă şi pentru greşelile săvârşite.

Prin pilda sa Domnul ne învaţă cum să stăm împotriva ispitirei. Nu se joacă cu ispita, ci dela început i-se împotriveşte cu hotărâre. O înlătură punându-şi înainte cuvântul lui Dumnezeu şi urmărind cu tanacitate drumul spre chemarea sa. Aşà trebue să-i stăm şi noi împotrivă prin credinţă vie, după îndemnul apostolului Petru: «staţi împotrivă întăriţi fiind în credinţă» (I. Petru 5, 9). Tot aşà ne recomandă credinţa sf. ap. Pavel vorbind de înarmarea luptătorului pentru Hristos: «Preste toate luând pavăza credinţei, cu care veţi puteà stinge toate segeţile vicleanului cele aprinse». (Efes. 6. 16). Din ispitirea Domnului mai vedem clar mai ales în ce direcţii se încercà vrăşmaşul să ne ispitească. Incearcă să ne aţâţe **sensualismul**, să ne trezească **râvna de avere**, să ne alimenteze **egoismul**.

Pe urma biruinţei desăvârşite asupra ispitelor venì mângăierea cerească: îngerii au venit la dânsul şi slujeau Lui (Mat. 4, 11). «Atunci l-a lăsat pe el diavolul». Ruşinat se retrase duhul răutăţii dela Domnul, dar nu pentru totdeauna, ci «până la o vreme» (Luca 4. 13). Erà numai un armistiţiu. Nu putem fi nici odată fără grijă ori cât de strălucită ne-ar fi biruinţa asupra ispitelor. Vrăşmaşul ne atacă de nou cu îndârjire ori cu înşelăciune, poate tocmai când mai puţin ne-am aşteptat. Să avem mereu înaintea ochilor povaţa Domnului: Priveghiaţi şi vă rugaţi ca să nu cădeţi în ispită» (Mat. 26, 41) ca şi aceea a ap. Pavel: «cu frică şi cu cutremur mântuirea voastră să o lucraţi» (Filips. 2, 12).

Astfel pregătit îşi începe Mântuitorul propoveduirea sa în lume şi cu ce intenţiune măreaţă! Singur numai pentru mărirea lui Dumnezeu, Tatăl Său ceresc, şi din dragoste către noi, sărmanul neam omenesc. Şi a vesit cuvântul cu râvna cea

BCU Cluj / Central University Library Cluj

mai mare, împodobit cu toate virtuţile, ca să poată împrumută cuvintelor învăţăturii sale cea mai deplină autoritate. Acest chip al învăţătorului trebue să trăiască viu şi statornic înaintea ochilor noştri, căci «precum m'a trimis pe mine Tatăl şi eu trimit pe voi» (Ioan 20, 21). Şi atunci vom fi şi noi adevăraţi trimişi vrednici ai Domnului.

(După Hurter). Preot. *P. Moruşca.*

MIŞCAREA LITERARA.

Soziale Fragen in Urchristentum, de *Dr. Ernst Lohmeyer,* profesor la universitatea din Breslau. 1921. Editura Quelle & Mayer. Leipzig, p. 136.

Cu toate că în monumentala sa operă «Die Soziallehren der christlichen Kirchen» prof. E. Troeltch dela Berlin a epuizat aproape teza care formează şi fondul cărţii despre care vorbim la locul acesta, ştiinţa contimporană nu încetează să-şi facă din Evanghelia Mântuitorului obiectul celor mai vaste cercetări — privindu-o mai ales din laturea ei socială.

Lohmeyer îşi limitează cercetările asupra creştinismului primitiv şi asupra atitudinii acestuia faţă de problema socială.

Autorul distinge în acest creştinism primitiv trei epoce. Cea dintâi e marcată prin caracterul profeţiei lui Isus şi a apostolatului marelui său învăţăcel, Pavel, în care creştinismul dovedeşte o completă indiferenţă faţă de raporturile sociale dintre oameni. Profeţia lui Isus despre împărăţia lui Dumnezeu fiind de natură iraţională, prin excelenţă religioasă, realizarea ei practică, în concepţia vremii, nu erà pusă în directă funcţie de succesiva schimbare a împrejurărilor externe, materiale, ale vieţii, ci în funcţie de o completă prefacere, înnoire internă — a sufletului omenesc.

In concepţia creştinătăţii primitive evanghelia lui Isus erà *asocială,* sau poate mai exact: *suprasocială.*

Cu toate acestea apostolatul lui Pavel tradează dejà o vădită tendinţă de raţionalizare a evangheliei, care devine astfel şi un factor de vieaţă socială, cu o nuanţă de caracter negativ. Acest caracter se accentuiază în perioada a doua, care încheie veacul apostolic; iar pe la jumătatea veacului al doilea, creştinismul vede în ascetism ultima şi suprema realizare a idealului de vieaţă. Prin această interpretare practică, evanghelia lui Isus devine *antisocială.*

Dupăcum vedem autorul nu expune decât partea istorică a chestiunii, fără să ia o categorică atitudine personală, ori să

reliefeze, în chip quasi-dogmatic, laturea socială a evangheliei — aşà cum o înţelegem astăzi.

Lucrarea lui Lohmeyer excelează printr'o clară, documentată şi totuşi concisă expunere. Foarte interesante şi instructive sunt «polegomenele» prin cari introduce pe cititor în structura economică şi socială a lumii iudeo-greco-romane. Ele au darul de a explicà multe din cuvintele Mântuitorului, dar mai ales ale sf. Apostol Pavel. Aşà, de pildă, fără cunoaşterea felului în care se făceà în antichitate răscumpărarea sclavilor, nimeni nu va puteà pătrunde în profunditatea genuină a ideii pauline despre *«răscumpărarea»* omului din *robia* păcatului — prin *preţul* vieţii lui Isus cel răstignit. *N. Colan.*

*

Papism şi Ortodoxism în Ardeal sau **profiră şi cunună de spini.** Studiu statistic-bisericesc, de *Un om al Bisericii*: Arad, pp. 95. Preţul Lei 12.

Acest nou studiu asupra raporturilor confesionale în Ardeal lămureşte acum situaţia materială a diferitelor Biserici şi în special a catolicismului faţă cu Biserica ortodoxă. Se arată cu cifre, ce nu îngădue răstălmăcire, câtă nedreptate ni s'a făcut în trecutul de asuprire străină; nedreptate ce se menţine şi acum, nu numai în desavantagiul Bisericii ortodoxe, dar mai ales în detrimentul intereselor naţionale şi de stat.

Stăpânirea maghiară în cursul vremii a îmbrăcat cu toate favorurile catolicismul susţinător de stat unguresc, chemat să sfărâme corabia de mântuire a naţionalismului nostru românesc, care a fost ortodoxia. Şi când a izbutit să ne frângă în două, statul a dotat cu averi întinse episcopiile unite, a subvenţionat cu sume mari din vistieria sa aceste centre bisericeşti şi a pus sub patronajul feluritelor instituţii de stat parohiile greco-catolice, dând astfel în mâna vrăşmaşilor ortodoxiei cea mai straşnică armă, banul ispititor. Şi cârmuitorii bisericii papiste, Unguri ca şi Români, deopotrivă, au ştiut să o întrebuinţeze cu deadinsul; deoparte ca să-şi mărească prestigiul, de alta ca să ne umilească şi slăbească pe cei rămaşi neclătiţi în credinţă şi neînfrânţi în naţionalism.

Situaţia creiată dincoace de Carpaţi de vrăşmaşii credinţii şi ai fiinţii noastre româneşti se menţine şi acum aproape în acelaş raport, ca şi în trecut. Împotriva acestor stări de lucruri e o aspră strigare studiul acesta, din care ajunge să amintim o singură constatare cu privire la moşiile bisericeşti: *Din moşiile catolice de fiecare şase suflete latine se ajungeà un jugăr catastral; la uniţi români e aproape acelaş raportul: cu şapte suflete, — pe când Românilor ortodocşi le reveneà câte un jugăr tot la câte una mie şapte sute şaptezeci şi şapte de suflete!*

Pentruca să vezi cum erà întrebuințat acest mijloc și cum mai este el folosit și azi împotriva ortodoxiei și, deci, împotriva majorității covârșitoare a cetățenilor susținători de stat, trebuie să citești cu luare aminte desvălirile pe cari le face studiul, de care ne ocupăm.

Sunt lucruri de gravitatea cărora nici nu ne-am dat seama până acum; dar peste cari nu mai pot trece în tăcere nici fiii bisericii ortodoxe și nici guvernanții țării, fără a se face vinovați de grea răspundere pentru viitor.

Este de datoria noastră preoțească să facem ca să se răspândească cât mai mult broșura aceasta, chemată să facă lumină într'o mulțime de lucruri de extremă importanță, mai ales acum când țara se gătește să se așeze pe temelii noui.

Se poate aveà dela librăria arhidiecezană din Sibiiu și cea diecezană din Arad.

*

Biblioteca societății clerului prahovean «Caritatea» Nr. 1; **Străduinți și jertfe în via Domnului,** Ploiești 1923 pp. 25. — Cuprinde actul de frumoasă donațiune (600,000 Lei) a dlui I. G. Rainoff și Ana P. Boiciu, pentru a se puteà începe clădirea căminului Societății clerului prahovean în Ploiești. Acest cămin va fi chemat să adăpostească pe infirmii lipsiți de mijloace, să cuprindă o sală de conferințe publice, o bibliotecă populară, o școală de cântăreți bisericești, un internat pentru elevii săraci dar silitori, un cămin pentru găzduirea fețelor bisericești. Societatea mai urmărește tipărirea și răspândirea în masa poporului de cărți și broșuri de cuprins religios moral, social și patriotic-național.

Broșura mai cuprinde cuvântarea președintelui la serbarea patronilor societății din acest an, precum și darea de seamă asupra stării morale și materiale a societății pe anul 1921—1922. Ele arată silințele desfășurate de preoțimea prahoveană, în decurs de 42 de ani, de când există societatea «Caritatea».

Preoțimea unui singur județ este în stare a inițià opere atât de frumoase; ce n'am puteà face, când organizațiile răzlețe din întreaga țară și-ar unì forțele într'o *Asociație generală, ieșită din voința tuturora și sprijinită de întreg clerul ortodox.*

*

Români ori Uniți? Invederarea purtării neromânești a vlădicilor Români uniți cu prilejul serbărilor încoronării dela Alba-Iulia a Maiestăților Lor Regelui și Reginei, în ziua de 15 Octomvrie 1922, de *Ioan Mihălcescu,* profesor la facultatea de teologie din București. București 1922 p. 22. Prețul 2 Lei.

Este o culegere şi comentare a articolelor de gazetă, scrise atunci, sub dureroasa impresie pe care au făcut-o atitudinea vlădicilor uniţi asupra tuturor Românilor adevăraţi şi a oamenilor de bine.

Autorul se întreabă: Ce zice clerul şi poporul român unit de purtarea căpeteniilor sale bisericeşti? Şi încheie cu îndemnul: «Luaţi bine seama şi lucraţi numai cum vă va dictà cugetul vostru drept, cugetul de buni români... dacă unirea bisericească cu Roma vă duce la desbinare naţională de fraţii voştri de un sânge şi o limbă, lepădaţi-vă de ea ca de ceva necurat».

Acelaş gând, ce stăpâneà pe toată suflarea românească cu dreaptă cumpănă la judecată. Dar cum firea românească este îngăduitoare şi reprezentanţii bisericii unite, crescuţi de iezuiţi, mari meşteri de a-şi salvà situaţia; toate au rămas în ogaşa veche. Şi asta le dă curaj şi îndrăzneală tot mai mare, la ieşiri necumpătate împotriva ortodoxiei şi a statului nostru ortodox, făcând apologia papismului «singur mântuitor».

Se va sfârşì odată îndelunga răbdare a bisericei ortodoxe şi a celor peste 13 milioane credincioşi ai săi, faţă de acţiunea primejdioasă de proselitism papistaş? *Preot M.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CRONICA BISERICEASCA-CULTURALĂ.

Concordatul dintre Vatican şi Letonia. In ziua de 30 Noemvrie 1922 s'a ratificat la Roma Concordatul dintre Vatican şi Republica letonă, concordat în vârtutea căruia Biserica papistă câştigă «o situaţie absolut privilegiată, cum nu are nici în ţările cele mai catolice».[1]

Concordatul cuprinde 21 de articoli. Cel dintâi fixează deplina libertate a cultului catolic în ţară. Riga devine reşedinţa Arhiepiscopului de naţionalitate *letonă*, de care va atârnà unul sau doi episcopi auxiliari *de aceeaş* naţionalitate. Arhiepiscopul va fi numit de sf. Scaun şi va fi întărit de guvernul leton — dacă nu vor fi piedeci de natură politică împotriva candidatului. Guvernul leton se obligă să-şi dea concursul la constituirea capitlului din Riga, să-i dea Arhiepiscopului o catedrală şi o reşedinţă «convenabilă» şi să pună la dispoziţia Consistorului o clădire.

Numirea clerului catolic e rezervată Arhiepiscopului. Candidaţii la preoţie sunt scutiţi de armată şi de serviciile civile incompatibile cu demnitatea preoţească. Invăţământul în se-

---

[1] Revista *«L'Europa orientale»* Nr. 1 din 1923. Articolul *La Santa Sede e la Lettonia.*

minarii se va predà în limba *letonă,* afară de filosofie şi de ştiinţa prin escelenţă sacră.

La timpul oportun guvernul va luà contact cu Vaticanul pentru a se înţelege asupra înfiinţării unui Colegiu leton la Roma, unde Arhiepiscopul va trimite pe seminariştii mai distinşi (! — Nota cronicarului). In caz de insuficienţă a clericilor letoni Arhiepiscopul poate chiemà şi preoţi de altă naţionalitate — fără metehne politice. Canonicii, decanii (directorii de seminar) şi parohii titulari însă vor puteà fi numai letoni. Societăţile catolice vor fi recunoscute de Stat. Bisericile şi cimitirile catolice sunt proprietăţi inalienabile ale Bisericii catolice: Li se recunoaşte imunitatea şi sunt scutite de impozit. Se recunoaşte independenţa tribunalelor eclesiastice. In cauze penale, prevăzute de codul civil, clerici inculpaţi vor fi judecaţi de tribunalele civile; Arhiepiscopul va aveà însă dreptul să-şi trimită şi reprezentanţi de-ai săi. Preoţii condamnaţi la închisoare îşi vor ispăşi pedeapsa într'o mânăstire.

Acestea sunt stipulaţiunile concordatului, care va aveà putere de lege pe timp de trei ani.

Presa protestantă — germană şi franceză deopotrivă — a întâmpinat acest concordat cu cele mai legitime proteste la adresa cârmuirii letone, care s'a grăbit să aranjeze situaţia de drept a Bisericii catolice şi anume printr'un «*concordat très favorable aux intérêts protestans*» («L'Evangile et Liberté» din 20 Dec. 1922), câtă vreme Biserica protestantă, ai cărei credincioşi formează *două treimi* din populaţia Letoniei şi Biserica ortodoxă, în zadar aşteaptă, de-atâta vreme, acelaş lucru. Astfel ultimul buget al statului prevede 4 milioane pentru Biserica papistă, care e în disparentă minoritate şi abeà un milion şi jumătate pentru toate celelalte Biserici din ţară. Preoţii catolici sunt plătiţi de Stat, iar ai celorlalte confesiuni sunt susţinuţi de proprii lor credincioşi. *Bunurile Bisericii ortodoxe sunt confişcate pentru a fi trecute în posesiunea celei catolice: astfel Catedrala ortodoxă din Riga, averile mânăstireşti, edificiile şcolare etc.*

Situaţia revoltător de privilegiată, smulsă de diplomaţia Vaticanului pe seama Bisericei sale, din inconştienţa sau conştiinţa diabolică a actualului regim leton, compus în majoritatea lui din elemente jidoveşti sau francmasone, dovedeşte încă odată, până la evidenţă, că papismul nu poate pătrunde decât «pescuind în tulbure», şi subjugând pe alţii.

Fi-vom oare aşà de cuminţi, să învăţăm ceva şi din istoria acestui concordat?

*

Congresul delegaţilor preoţimii ortodoxe din ţară. In zilele de 7, 8 şi 9 c. a avut loc la Bucureşti congresul delegaţilor preoţimii ortodoxe din întreagă ţara. El a fost convocat din iniţiativa păr. prof. universitar *Popescu Mălăieşti*, în special pentru organizarea preoţimii într'o asociaţie generală şi pentruca preoţimea noastră să ia o categorică atitudine faţă de felul în care se va legiferà prin noua constituţie raportul dintre Biserica ortodoxă şi Stat.

La deschidere şi în parte şi la desbateri au fost de faţă şi I. P. S. S. Mitropolitul Primat al Ţării *Dr. Miron Cristea*, Mitropolitul *Nicolae* al Ardealului, Mitropolitul *Pimen* al Moldovei, arhiepiscopul *Gurie* al Basarabiei, episcopul *Vartolomeu* al Râmnicului, *I. Banu,* ministrul cultelor, precum şi mai mulţi preoţi-parlamentari.

Două principii centrale s'au cristalizat din vâltoarea discuţiilor: Necesitatea de a se înscrie în Constituţie *autonomia* Bisericii din întreaga ţară şi *păstrarea caracterului ortodox al Statului*, întrucât ortodoxia a fost în trecut pavăza sufletului nostru naţional şi ea va fi şi în viitor cea mai inexpugnabilă cetate a solidarităţii noastre naţionale.

Pe lângă aceste probleme, de o covârşitoare importanţă s'au discutat şi alte chestiuni, ca obligativitatea căsătoriei religioase, îmbunătăţirea stării materiale a preoţimii ş. a.

Subliniem şi cu prilejul acesta interesul stăruitor pe care «Societatea ortodoxă a femeilor române» îl arată faţă de Biserica noastră. Ea a fost reprezentată la Congres prin prezidenta sa, d-na Alixandrina Cantacuzino.

Comitetul Asociaţiei generale a preoţilor s'a constituit astfel: Preşedinte: Popescu-Mălăeşti; Vicepreşedinţi: Dr. Ciuhandu (Ardeal), Dr. Cotlarciuc (Bucovina), Georgescu şi Nicula (Iaşi); Secretar general: G. Diaconescu; Casier: G. Creţu. Preşedinţii Asociaţiilor şi ai Societăţilor clerului sunt membri de drept ai Comitetului.

Reflexiile principiare cu privire la organizarea Congresului ni le rezervăm pentru numărul viitor al revistei noastre.

*

O satisfacţie: Transferarea episcopului catolic Glattfelder Gyula. Presa românească a semnalat nu odată, atitudinea provocătoare, pe care a dovedit-o în atâtea rânduri episcopul unguresc dela Timişoara, faţă de statul român. Nesfârşita serie de acte antipatriotice, în cari au excelat dealtfel toţi vlădicii papistaşi, fără escepţie — s'a sporit cu unul, care le pune vârf la toate. Glattfelder a spus-o verde în ultima sa pastorală, că actuala pace e «falsă» şi «brutală», că «astăzi nu se mai găsesc — dumnealor — sub scutul unui stat, care să le spri-

jinească instituţiunile, *ca acela, care poate ar face-o şi astăzi cu plăcere, dacă nu i-ar fi răpit această putinţă catastrofa istorică*».

Am crezut că statul o va înghiţi şi pe asta, cum a mai înghiţit atâtea. Prea ne obicinuisem cu toleranţa lui escesivă. Ne-am înşelat. Şi o spunem cu o vădită satisfacţie. Căci episcopul, care s'a dedat la o aşà de sinceră manifestare a sentimentelor sale, a fost transferat de către Vatican — de bună seamă că în urma intervenţiei guvernului românesc — în Ungaria, unde-şi va puteà pune pinteni şi va puteà strigà cât va voì «nem, nem, soha» — fără să supere pe cineva.

E semnificativ, că «Unirea» din Blaj nu crede de cuviinţă să publice în legătură cu acest eveniment decât următoarea ştire sibilică, scrisă cu lacrimi şi parfumată cu cele mai sincere regrete:

«Gazetele anunţă ca fapt împlinit *renunţarea* (Auzi vorbă! Cu alte cuvinte tot dumnealor de cătră pădure. — *Nota cronicarului*) *episcopul Iuliu Glattfelder* la scaunul său din Timişoara. Ea se face afirmative (!) pentru neînţelegeri ivite între dânsul şi guvernul ţării, cu deosebire pe chestia legilor de expropriere. (Numai atâta, clarissimilor?)»

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Felul cum ţine «Unirea» să ascundă adevăratele motive, cari au *silit* pe Glattfelder să plece, e vrednic de tot dispreţul. Pentrucă el izvoreşte dintr'o criminală complicitate a fraţilor noştrii neo-papistaşi — complicitate, pe care noi nu îndrăsneam s'o mărturisim dacă ea n'ar fi fost constatată de cel mai şovinist ziar unguresc din Ardeal, *Ellenzék*, prin următoarele: «E semnificativă informaţia ce o deţinem din cercurile bisericeşti, după cari corpul episcopilor *greco-catolici* e de părerea că fiecare catolic trebue să se solidarizeze» cu pastorala buclucaşă (*Beiuşul* din 25 Febr. a. c.).

Orice comentar ar slăbì numai elocvenţa acestei mărturisiri.

*

Infrăţire culturală. Activitatea rodnică pe care-o desfăşoară «Societatea Caselor Naţionale», cu centrala ei la Bucureşti, dovedeşte tot mai mult că această instituţie zămislită în cele mai crâncene vremi ale vieţii neamului nostru, în anul 1917, din zelul şi devotamentul curat al câtorva oameni de inimă, în frunte cu harnicul domn *colonel Manolescu* — e menită să ia sub raport cultural rolul «Ligii Culturale» de dinainte de răsboiu.

Care e scopul «Caselor Naţionale»? Luminarea satelor şi o sănătoasă îndrumare culturală a lor prin păstrarea şi îngrijirea comorilor sufleteşti moştenite dela înţelepţii şi cucernicii noştri înaintaşi: a datinilor noastre aşezate, cuminţi, a pitores-

cului nostru port naţional, a frumoaselor noastre cântece poporale, a jocurilor noastre pline de graţie — a sufletului nostru naţional, în multiplele sale manifestări.

Acest aşezământ cultural a luat fiinţă — după cum a mărturisit-o la Sibiiu col. Manolescu — sub inspiraţia bătrânei şi eroicei noastre «Asociaţii». Recenta vizită făcută de «Casele Naţionale» «Asociaţiei» noastre a izvorât în parte din obligaţia omagială a fiicei faţă de mamă. Dar mai este ceva la mijloc: sincera dragoste frăţească de a ne cunoşte reciproc — pentru a ne puteà *ajutà*. Acesta este gândul central care a îndemnat pe fraţii noştri de dincolo de Carpaţi să ne cerceteze la Sibiiu. Şi acesta este temeiul care împrumută vizitei lor un caracter de înfrăţire.

Serbările cari au avut loc la 17—19 Februarie a. c. la Sibiiu au darul de a ne deschide cele mai luminoase perspective pentru o fericită colaborare a celor două instituţii culturale. Căci ceeace-i lipseşte bătrânei şi istovitei noastre «Asociaţii» este tocmai avântul tineresc şi plin de iniţiative îndrăzneţe; iar experienţa ei îndelungată şi măreaţa tradiţie cu învăţămintele ei încercate, nu pot fi decât spre ajutorul «Caselor Naţionale».

O reciprocă şi binecuvântată fecundare a acestor două instituţii culturale va închegà aceà unitate a frontului de luptă, care singură e în stare să ne dea chezăşia izbândei depline.

Neculce.

NOTE ŞI INFORMAŢII.

Părintele asesor consistorial *Lazar Triteanu* a primit tonsura monahală din partea P. S. Episcop Ioan al Aradului, la 28 Ianuarie a. c., în sf. Mănăstire Hodoş-Bodrog, luându-şi numele de *Lucian*, iar mai în urmă a fost înaintat de către I. P. S. Mitropolit Nicolae la rangul de protosinghel.

Se ştie, că păr. Triteanu a fost ales de către Sf. Sinod episcopesc de arhiereu titular al episcopiei Râmnicului şi că această alegere a fost confirmată de către Suveran.

Ca pe unul care şi-a pus pân'acuma toată puterea şi devotamentul în serviciul Bisericii şi al neamului, nu-l putem decât felicità pentru înalta distincţie, de care s'a făcut vrednic. Noi ne bucurăm de această distincţie cu atât mai mult, cu cât suntem convinşi, că ea va fi pentru păr. Lucian un nou îndemn de muncă şi jertfă devotată spre binele Bisericii şi al neamului.

*

Aproape toată presa românească din ţară a încrestat — cu o legitimă satisfacţie — hotărârea ministerială prin care s'a ordonat de curând închiderea liceului *catolic* din Oradea-mare. Acest liceu, ai cărui profesori sunt fără excepţie membri ai ordului premonstratens, s'a dovedit că este cel mai periculos cuib al iredentismului unguresc. Ziarele, cari nu odată au subliniat acest lucru, citează cazuri concrete de cel mai revoltător cinism cu care se poartă profesorii şi elevii numitului liceu papistaş faţă de limba, legea, armata, regele şi tot ce-i românesc în această ţară, care adăposteşte atâţia „pui de năpârci". Dacă actuala anchetă ministerială va dovedì adevărul celor scrise în Nrul 10 al „Tel. Rom." cu privire la „apostolatul" dela şcoala catolică din Oradea-mare — şi noi nu ne îndoim de loc de acest lucru — guvernul va aveà tot dreptul să desfiinţeze acest institut de rebeli, cerând completă socoteală conducătorilor lui. Cetăţenii buni ai acestei ţări vor aveà prilejul să răsufle odată mai în tihnă, iară cei răi — să se pună cel puţin pe gânduri...

*

Prea Sfinţia Sa, Episcopul *Ioan* al Aradului împlineşte anul acesta două decenii de rodnică arhierie. La nenumăratele şi sincerile urări de bine ce i s'au făcut cu prilejul acesta, le adăogăm şi noi pe-ale noastre — dorindu-i din inimă încă mulţi şi binecuvântaţi ani dela Dumnezeu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*

A. S. R. Principesa Elena, moştenitoarea tronului, adresează un mişcător apel către ţară, pentru salvarea copiilor bolnavi. In scopul acesta cere contribuţia materială a lumii cu dare de mână şi grijă pentru viitorul neamului, pentruca din jertfa curată a întregii ţări să se ridice cât mai curând un mare spital de copii în capitala ţării, o şcoală practică de infirmiere şi să se organizeze mai multe echipe ambulante pentru asistenţa sanitară la sate.

In acelaş timp A. S. R. domniţa Ileana înfiinţează la Bucureşti „Crucea roşie a copiilor".

Delicatele iniţiative princiare nu pot decât să cimenteze tot mai mult dragostea dintre popor şi dinastie.

*

Rabinul onorific al comunităţii izraelite din capitală, dl Dr. M. Beck, mort de curând, a terminat primul dicţionar ebraic-român. Lucrarea, care purcede dela un profund cunoscător al limbii Vechiului Testament, va fi un preţios ajutor la îndemâna celorce se zăbovesc cu tâlcuirea Scripturilor sfinte.

*

Doi iscusiţi măiestri ai scrisului românesc dl M. Sadoveanu şi D. Pătrăşcanu, au luat asupra lor grija de a scoate la lumină o

nouă şi îngrijită ediţiune a „Vieţilor Sfinţilor". Dintre scriitorii mireni, de bună seamă erau cei mai indicaţi să întreprindă această operă, a cărei lipsă în literatura noastră e adânc simţită mai ales de credincioşii, cari nu încetează să vadă în figurile sobre ale sfinţilor din primele veacuri ale creştinismului pilda vie a unei superioare vieţi creştineşti. Credincioşii noştri dela sate îndeosebi aşteaptă această operă, cu cea mai mare sete.

O spunem din dureroasa experienţă, care nu odată ne-a pus în situaţia de a nu puteà satisface dorinţa celorce ne cereau cu insistenţă să le trimitem „Vieţile sfinţilor". că „tare frumoase lucruri mai spune această carte".

Fireşte, plănuita operă fiind o lucrare de popularizare nu va cuprinde decât vieţile sfinţilor, cari se pretează mai bine la o iscusită prelucrare literară.

Sperăm că autorul „Lacrimilor ieromonahului Veniamin" (Sadoveanu) ca şi cel al „Mucenicului Timotei" (Pătrăşcanu) îşi vor duce fericitul lor plan la cea mai grabnică şi binecuvântată realizare.

*

Aflăm cu plăcere, că distinsul nostru colaborator, păr. Gr. *Cristescu*, profesor la Seminarul din Buzău, a fost sfinţit de curând întru preot pe seama bisericii „Toţi sfinţii", din Craiova. Il felicităm din inimă, dorindu-i deplină sănătate şi putere pentru o cât mai rodnică activitate în noua situaţie la care l-a ridicat propria sa vrednicie.

*

De câteva zile a încetat din vieaţă la Iaşi una dintre cele mai cunoscute figuri ale vieţii noastre culturale: Teodor Burada. Venerabilul octogenar de viţă boierească aveà toate trăsăturile distinse ale vechilor noştri boieri „iubitori de legi şi datini". In veacul nostru copleşit de modernismul cel mai capricios el rămasese par'că „viul parastas" al vremilor trecute. A cutreerat cu multă pasiune toate colţurile pământului, unde bănuià o licărire de vieaţă românească. A scris despre satele moldoveneşti din gubernia Chersonului, despre Românii din Moravia, despre vieaţa Macedonenilor, despre şcoalele din Tracia, despre călugării dela sf. Munte. Un dor curios şi nestăpânit l-a dus — la adânci bătrâneţe — până în depărtatul Ierusalim, unde dorià cu orice preţ să ridice din propriile sale puteri o biserică, în care să se facă numai slujbă românească...

*

Cu plăcere aducem la cunoştinţa cetitorilor noştri că, la această revistă am căpătat colaborarea şi a altei surori a Părin-

telui *Arhimandrit Scriban*, d-şoara *Laura Scriban*, profesoară în *Tighina*, Basarabia, dela care avem articolul *Credinţa ca forţă reală*, pe care-l vom publicà în curând.

*

Guvernul dela Belgrad acordând minorităţilor naţionale din Sârbia drepturi politice, Românii din Bănatul „sârbesc" au hotărît să ia parte activă la viitoarele alegeri parlamentare. Intre candidaţii cercurilor cu majoritate românească este şi protopopul român V. Oprea dela Vârşeţ. Fraţilor noştri rămaşi sub stăpânire străină le dorim deplină izbândă în lupta cea dreaptă pe care au reînceput-o.

*

Senatul a votat legea pentru înfiinţarea a trei episcopii nouă, la *Bălţi, Cetatea Albă* şi *Constanţa* Cea dintâi va cuprinde judeţele: Bălţi, Soroca şi Hotin; cea de a doua: Cetatea Albă, Ismail şi Cahul; iar cea de a treia: Constanţa, Duruştor, Caliacra şi Ialomiţa, judeţul Tulcea rămânând deocamdată la eparhia Dunării de jos. Din declaraţiile făcute de dl ministru Banu în legătură cu acest eveniment relevăm următoarele: „Cu înfiinţarea episcopiei de Constanţa vom aveà nu numai garanţia unei nouă şi puternice vieţi religioase şi morale, ci şi un focar de cultură şi vieaţă naţională în această parte a ţării. Iar noile episcopii de Bălţi şi Cetatea Albă, pe lângă faptul că reînvie vechi amintiri istorice, vor fi şi două centre puternice de cultură românească şi vieaţă religioasă. Şi dacă Cetatea Albă, reşedinţa episcopiei n'are o poziţie centrală, poziţia sa pe Nistru, la marginea etnică de răsărit a românismului, va face din vechea cetate a lui Ştefan cel Mare o nouă cetate de strajă a credinţei şi culturii strămoşeşti".

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*

Păr. *Arhim. Scriban* ne roagă să aducem la cunoştinţa cetitorilor acestei reviste, că autorii de cărţi religioase sau altfel, care voiesc să se vorbească de ele în străinătate, pot trimite câte un exemplar Părintelui *Dr. Aurelio Palmieri*, Roma, Via Nazionale 89, director la revista italiană cu o lature însemnată religioasă, *L'Europa orientale*, care apare în Roma. Păr. Palmieri ştie româneşte, e un suflet larg creştinesc şi e un viu filo-român.

* *
*

Dela Asociaţia clerului: „Andrei Şaguna".

In conformitate cu dispoziţiile §-lor 5 şi 6 din «Regulamentul pentru organizarea despărţămintelor», în cursul postului sfintelor Paşti, urmează a se ţinea adunările ordinare ale despărţămintelor Asociaţiei.

Programa acestor adunări este aceasta:

Ziua I. 1. Invocarea Duhului sfânt;

2. Deschiderea adunării prin prezident;

3. Raportul preoţilor asupra activităţii lor pastorale de un an şi raportul despre activitatea cercurilor religioase pe comune. (Acestor rapoarte se anexează predicile, conferenţele şi cuvântările ţinute de preoţime);

4. Dare de seamă asupra activităţii despărţământului;

5. Constatarea plătirii cotizaţiilor de membri şi înscrierea de membri noui. (Pe lângă cotizaţia de membru, — Lei 25 — anual, se încassează pentru fondul de propagandă cel puţin câte 5 Lei);

6. Alegerea alor 2 delegaţi, pe lângă prezident, la congresul anual al Asociaţiei.

Recomandabil este a se face dare de seamă asupra lucrărilor congresului din urmă, pentru a se orientà şi ceice n'au putut luà parte la acela şi, cu acest prilej, a se desface Analele congreselor Asociaţiei, ce se pot aveà dela centrul fiecărei secţii.

Asemenea se pot luà în program chestiuni de organizare locală; apoi orice probleme, ce privesc vieaţa religioasă-culturală a clerului şi poporului în cuprinsul despărţământului.

După ameazi se încep *misiunile interne*, cu o meditaţie de întroducere la mărturisirea preoţilor. Mărturisirea se urmează în biserică.

Pentru acest an recomandăm: Meditaţie despre *reala prezenţă a lui Hristos în sfânta cuminecătură*, şi a doua: *Cu ce simţeminte însoţeşte preotul momentul prefacerii în sfânta liturghie.*

A II-a zi se face cuminecarea tuturor preoţilor, pe cât se poate, în cursul liturgiei mai înainte sfinţită.

Rapoartele preoţimii asupra activităţii sale pastorale, ca şi asupra activităţii cercurilor religioase, să nu fie o înşirare de date numai, ci o reoglindire a experienţelor pastorale personale, a căror menţionare să servească de orientare preţioasă şi pentru ceialalţi fraţi. — Iar îndrumarea activităţii cercurilor religioase trebue să se facă astfel, ca aceste întruniri să se desvoalte în aşà numitele «*misiuni populare*», chemate a trezì o vieaţă religioasă mai intensivă în popor, şi astfel, prin muncă de zidire pozitivă, să se opună o stavilă operei destructive, pe care o întreprinde sectarismul.

Biuroul central al Asociaţiei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Lumina Satelor“, este foaia săptămânală pentru popor, ce apare în Sibiiu cu redacția și administrația în strada Mitropoliei 45. Prețul abonamentului pe an 55 lei, pe jumătate de an 30 Lei; pentru străinătate 100 lei, iar pentru America 2 dolari. Prin scrisul ei creștinesc și românesc, în cursul unui singur an, s'a ridicat peste toate foile menite pentru popor. Frații preoți au în ea un prețuit tovarăș în munca de păstorire a satelor, căci ea vine săptămânal cu sfaturile și îndrumările ei în multe case, unde preotul numai rar ajunge. Este de datoria noastră să ajutăm răspândirea ei, câștigându-i abonați în fiecare parohie, căci prin aceasta săvârșim o operă de educație și cultură pentru mulțime

Analele Asociației clerului „Andreiu Șaguna“:
I Actele primului congres al preoțimii din Mitropolia Românilor ortodoxi din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș, ținut în Sibiiu, în zilele de 6/19—8/21 Martie 1919. Publicate de Biuroul Asociației clerului, Sibiiu 1919, pp. 140. Prețul Lei 10 pentru membrii, pentru alții Lei 12.

II. Actele congresului al doilea, biblic, al Asociației clerului «Andreiu Șaguna», ținut în Sibiiu în zilele de 31 Martie (13 Aprilie) — 1/14 Aprilie 1921, publicate de Biuroul Asociației clerului. Sibiiu 1922 pp. 104. Prețul: pentru membrii Lei 16, pentru alții Lei 20.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

III. Actele congresului al treilea, catehetic, ținut în 2/15—3/16 Noemvrie 1922, publicate de Biroul Asociației clerului. Sibiiu 1922, pp. 88. Prețul pentru membri Lei 16, pentru alții Lei 20.

Aceste publicații cuprind rapoartele, desbaterile și desideratele exprimate de cele trei congrese, precum și raportul asupra activității Asociației, și fac mărturie de năzuințele și preocupările preoțimii ardelene între nouile împrejurări de vieață.

Călindarul Bunului Creștin, pe anul 1923 este cel mai bun călindar, cu bogat material cultural și literar, cu articole de cuprins religios, de învățătură și petrecere și cu numeroase chipuri. Acesta este călindarul *arhidiecezan*, prefăcut după trebuințele sufletești a tuturor creștinilor. Se vinde la librăria arhidiecezană în Sibiiu și la alte librării, cu 10 Lei fără șematism și 15 Lei cu șematismul arhidiecezei de Alba-Iulia și Sibiiu.

Organizați fără amânare cercurile religioase în cadrul despărțămintelor Asociației «Andreiu Șaguna» a clerului și inițiați pretutinnenea instituția «caselor culturale» la sate, pe temeiul statutelor tip, publicate de Asociație în broșură separată. Cu prilejul executării reformei agrare asigurați intravilan potrivit pentru zidirea «casei culturale».

☛ ***Rugăm pe onor. abonați să ne achite prețul abonamentului restant pe anul curent.*** ☚

„Biblioteca bunului păstor“.

Nr. 1. «*Taina pocăinţii*». Studiu pastoral de I. Hanzu. Preţul 1 Leu.

Nr. 2. «*Clerul şi chestiunea alcoolismului*». Traducere de V. Oana. Preţul Leu 1·50 bani.

Nr. 3. «*La centenarul seminarului Andreian*». Disertaţie de Dr. A. Crăciunescu. Preţul 1 Leu.

Nr. 4. «*Chemarea preoţimii noastre*». Consideraţii de actualitate, de mai mulţi. Preţul Leu 1·50 bani.

Nr. 5. «*Şase predici pentru Duminecile postului mare*» *şi* «*Un cuvânt pentru ziua Invierii Domnului*», de mai mulţi. Preţul 2 Lei.

Nr. 6. «*Indrăzniţi, eu am biruit lumea!*» Predici pentru timp de războiu, prelucrate după I. Kessler, de Dr. N. Bălan şi I. Moşoiu. Preţul 2 Lei.

Nr. 7—8. «*25 Predici în credinţa creştină sau Tâlcuirea Crezului*». Traducere de episcopul Nicodem al Huşilor. Preţul 3 Lei.

Nr. 9. «*Petru Maior şi Unirea*» de [illegible] Tereaţie. Preţul 2 Lei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nr. 10. «*Schisma românească*» sau «*Unirea cu Roma*». Preţul Lei 2·50.

Nr. 11. «*Studiul pastoralei în biserica românească*», de Arhim. Iuliu Scriban. (Extras din Revista Teologică).

Nr. 12. «*Ortodoxia şi creştinismul apusean*». Prelucrare din ruseşte de P. S. Sa Nicodem episcop al eparhiei Huşilor. Preţul Lei 8·—.

***„Biblioteca bunului păstor“** se tipăreşte acum sub îngrijirea Asociaţiei clerului «Andreiu Şaguna» şi va apărea şi pe mai departe ca anex la «Revista Teologică». Broşurile de sub Nrii 1—10 s'au împărţit **gratuit** abonaţilor revistei, cari şi-au achitat abonamentul la timp. Broşurile ce se vor tipări în viitor, întrucât mijloacele materiale vor îngădui, se vor împărţi, ca şi în trecut, gratuit abonaţilor, cari vor achită dela început întreg abonamentul. Numerii 1, 2, 3, 4, 7—8, 10, 11 şi 12 se pot comandă la administraţia «Revistei Teologice», trimiţându-se pe lângă preţul arătat mai sus şi porto postal.*